

petrol-iş

Kadın

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası Kadın Dergisi

SAYI: 67 OCAK 2022

Petrol-iş Merkez Yönetim Kurulu

**ILO 190 İMZALANSIN İŞYERİNDE
ŞİDDET VE TACİZ SON BULSUN**

Petrol-iş Genel Temsilciler Kurulu Yapıldı

ÖRGÜTLÜ KADIN GÜÇLÜ PETROL-İŞ

Genel Temsilciler Kurulu'ndan Kadınlar

**"PETROL-İŞ'TE KADINLAR
İÇİN UMUT VAR"**

Doç. Dr. Betül Urhan yazdı:

**ASGARI ÜCRET KADINLARIN
GENEL ÜCRETİ Mİ?**

Kadın İşçilerin Kahramanı

Mary Macarthur ve Zincir İşçileri Grevi

**KADIN İŞÇİLERE ASGARI
ÜCRET GETİREN GREV**

Petrol-iş'li İşitme Engelli Kadın İşçiler:

**TOPLUMDA DA İŞYERİNDE DE
DAHA FAZLA SAYGI İSTİYORUZ**

Kadın Emegi Tarihi ve Çalışırken Ölen Kadınlar

1910 NEWARK FABRİKA YANGINI

**PETROL-İŞ'Lİ KADINLARDAN
ILO 190 İMZALANSIN ÇAĞRISI**

Petrol-İş MYK'nın 25 Kasım Açıklaması:
Hem evde, hem işyerinde şiddeti
durdurabilecek güçlü bir dayanak:
**ILO 190 İMZALANSIN, ÇALIŞMA YAŞAMINDA
ŞİDDET VE TACİZ SON BULSUN!**

4

Petrol-İş 29. Dönem
Genel Temsilciler Kurulu yapıldı:
ÖRGÜTLÜ KADIN, GÜÇLÜ PETROL-İŞ

6

Genel Temsilciler Kurulu'ndan kadınlarla söyleşi:
"PETROL-İŞ'TE KADINLAR İÇİN UMUT VAR"

10

2021 Temsilci Eğitimlerinde Toplumsal Cinsiyet
Dersleri Dört Grupta Tamamlandı
**TOPLUMSAL CİNSİYET DERSLERİNDE ILO 190
ETKİNLİĞİ**

15

Doç. Dr. Betül Urhan
ASGARİ ÜCRET KADINLARIN GENEL ÜCRETİ Mİ?

16

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)
**DÜNYADA İSTİHDAM VE SOSYAL GÖRÜNÜM
EĞİLİMLER 2022**

19

KADIN AJANDASI

20

Hindistan'da Foxconn İşçisi Kadınların Otoyol Eylemi
İNSANCA BİR YAŞAM İÇİN

22

Kadın İşçilerin Kahramanı Mary Macarthur
ve Zincir İşçileri Grevi
**KADIN İŞÇİLERE ASGARİ ÜCRETİ
GETİREN GREV**

24

Petrol-İş Üyesi İşitme Engelli Kadın İşçiler:
**TOPLUMDA DA İŞYERİNDE DE DAHA FAZLA
SAYGI İSTİYORUZ**

26

Manisa Standart Profil Baştemsilcisi Dilek Uyar:
"ÖRGÜTLÜ OLMAK KADIN İÇİN AYRICALIKTIR"

29

Kadınlardan Öyküler
MELAMİN TABAKLAR

32

Kadın Emeği Tarihi ve Çalışırken Ölen Kadınlar
1910 NEWARK FABRİKA YANGINI

36

PETROL-İŞ'Lİ KADINLARDAN ILO'NUN 190 SA-
YILI "ÇALIŞMA YAŞAMINDA ŞİDDET VE TACİZİN
ÖNLENMESİ" SÖZLEŞMESİNİN İMZALANMASI
ÇAĞRISI

38

MERHABA

67. sayımızla yeniden karşınızdayız. Bu sayımız, Petrol-İş'li kadınların öne çıktığı sayılardan biri oldu. 25 Kasım kampanyamız, ILO'nun 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi sözleşmesiyle ilgili etkinliklerimiz ve 25-26 Kasım 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen Petrol-İş Genel Temsilciler Kurulu'nun aynı dönemde yapılmış olması bu yoğunluğun sebeplerinden biriydi.

Petrol-İş Sendikası Genel Temsilciler Kurulu, 25-26 Kasım 2021 tarihlerinde Antalya'da toplandı. Kurula, merkez ve şube yöneticileri, çalışanları, baştemsilci ve temsilciler olmak üzere 550 kişi katıldı. Türkiye'de emek gündemi ve çalışma yaşamının durumu konuşuldu. Ayrıca, Petrol-İş'in temel uğraşı konularından birini oluşturan kadına yönelik şiddetle mücadele de gündem konularından biriydi. Ayrıntılar ilgili haberimizde.

Temsilciler Kurulu'na katılan yönetici, baştemsilci ve temsilci kadınlarla kurulun ikinci günü gerçekleştirdiğimiz söyleşiyle, çalışma yaşamında ve sendikalarda kadın olmanın getirilerini, zorluklarını konuştuk. Genci yaşlılarıyla sendikanın aktif kadınları gelecek açısından umut taşıyordu.

2021 yılında dört grup halinde gerçekleştirilen temsilci eğitimlerinde toplumsal cinsiyet dersleri tamamlandı. ILO'nun 190 sayılı sözleşmesi derslerimizin içerikleri arasında yerini aldı, bu seneki derslerde ayrıca küçük bir farkındalık etkinliği de gerçekleştirdik.

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstriyel İlişkiler Bölümü öğretim üyesi Doç. Dr. Betül Urhan, bu sayımızda son dönemin en çok tartışılan konularından biri olan asgari ücret konusunu kadınların cephesinden ele aldı.

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) her sene yayınladığı Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm, Eğilimler 2022 raporu kadın çalışanların küresel durumu hakkında önemli bilgiler içeriyor. İlgili sayfamızda.

Hindistan'ta Apple için Iphone üreten Foxconn üretim tesisinde Aralık ayında kadınlar kötü yemeklere, insanlık dışı barınma koşullarına ve zorlayıcı çalışma koşullarını protesto etmek için otoyol eylemi gerçekleştirdi. Eylemlerinin sonunda talepleri kabul edildi, bu günlerde yenilenmiş yemekhane ve yurtlarına dönmeye hazırlanıyorlar.

1900'lü yılların başında İngiltere'de kadın işçilerin düşük ücretlere çalışmasına ve kötü çalışma koşullarına karşı mücadele başlatan, bu uğurda sendika kuran İskoç kökenli Mary Macarthur'un öncülük ettiği zincir işçileri grevi, tarihe, kadınlara asgari ücreti getiren grev olarak geçti. İlgili sayfalarda.

Petrol-İş açısından bir ilki oluşturan işitme engelli üyelerimize yönelik eğitime katılan dört işitme engelli kadın üyemizle yaptığımız söyleşi, bize bugüne kadar bilmediğimiz bir alanın kapılarını araladı. Anlattıkları, onlardan çok toplumun kulaklarının kapalı olduğunu gösteriyordu.

Temsilci eğitimlerine katılmak için geldiğinde, kendisiyle söyleşi yapma isteğimizi hatırlatmış, dersten hemen sonra da bu isteğimizi gerçekleştirmiştik. Manisa Standart Profil Ege'de baştemsilci Dilek Uyar'la söyleşimizin ayrıntılarını ilgili sayfalarımızda bulabilirsiniz.

Petrol-İş Kadın Dergisi olarak kadın emeği tarihinin izlerini sürmeye devam ediyoruz. Daha önce de söylediğimiz gibi, bu tarih, henüz keşfedilmeyi bekleyen pek çok olayla dolu. Bunlardan birisi, 25 kadın işçinin yanarak can verdiği 1910 Newark fabrika yangını. Yine ihmaller, yine yangın merdivenleri, yine işçilerin can güvenliği-ne yönelik bir suistimal.

Petrol-İş'li kadınlar olarak bu sene 25 Kasım kadına yönelik şiddetle uluslararası mücadele gününde, ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin imzalanmasına yönelik bir çağrıda bulunduk. Kampanyanın fotoğraflarına dergimizde de yer verdik.

Kadın Ajandası, Kadınlardan Öyküler ve mutfak köşelerimiz yine birbirinden yeni içeriklerle dolu. Keyifle okumanızı dileriz.

kadın

Yerel Süreli Yayın

Petrol-İş Dergisi'nin özel ekidir.

Üç ayda bir yayınlanır

Şubat 2022'de basılmıştır.

Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu

Süleyman Akyüz / Genel Başkan

Salih Akduman / Genel Sekreter

Erhan Yakışan / Genel Mali Sekreter

Niyazi Recepkethüda / Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri

Ünal Akbulut / Genel Yönetim Sekreteri

Türkiye Petrol Kimya Lastik İşçileri Sendikası adına Sahibi: Süleyman Akyüz, Genel Başkan Sorumlu yazı işleri müdürü: Salih Akduman, Genel Sekreter

Genel Yayın Yönetmeni

Selgin Zirhli Kaplan

Tasarım & Uygulama

Petrol-İş Kadın Servisi

İdare Yeri:

Altunizade Mah. Kuşbakışı Cad. No: 23 Altunizade 81180 Üsküdar/İSTANBUL

Tel: (0216) 474 98 70 (10 hat)

Faks: (0216) 474 98 67

Baskı: VEFA BASKI SAN ve TİC. LTD ŞTİ.

Altınşehir, Şahintepe Mahallesi, Eski İstanbul Cad. No: 206/A Başakşehir / İstanbul

www.petrol-is.org.tr/kadindergisi

kadin@petrol-is.org.tr

www.facebook.com/petroliskadindergisi

twitter.com/PetrolisKadin

**Hem evde, hem işyerinde şiddeti
durdurabilecek güçlü bir dayanak:**

**ILO 190 İMZALANSIN,
ÇALIŞMA YAŞAMINDA ŞİDDET
VE TACİZ SON BULSUN!**

25 Kasım'ın Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü'nü ilan edilmesinin 22. yılında, Petrol-İş Merkez Yönetim Kurulu adına bir açıklama yapan Genel Başkan Süleyman Akyüz, 2019 yılında Uluslararası Çalışma Örgütü tarafından onaylanan ILO'nun 190 Sayılı "İşyerinde Şiddet ve Tacizin Önlenmesi" sözleşmesinin hem evde hem işyerinde şiddeti durdurabilecek güçlü bir dayanak olduğunun altını çizdi. Petrol-İş olarak uzun süredir kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli ilerlemeler kaydettiklerini, sendikal dünyada bu konuyla ilgili pek çok ilke imza attıklarını sözlerine ekleyen Akyüz, sendikalar olarak bu sözleşmeye sahip çıkmanın önemine değindi. Genel Başkan Akyüz, Petrol-İş olarak önümüzdeki dönemde buna ilişkin çalışmalarını sürdüreceğini belirtti.

Bundan 60 yıl önce, Dominik Cumhuriyeti'nde Trujillo diktatörlüğüne karşı mücadele yürüten Mirabal kardeşlerin acımasızca öldürülmesinin anısına, ilk olarak 1981 yılında Latin Amerika Kadın Kurultayı'nda, daha sonra 1999 yılında BM Genel Kurulu'nda 25 Kasım "Kadına Yönelik Şiddetle Uluslararası Mücadele Günü" ilan edildi. Bu tarihten itibaren her yıl 25 Kasım'da kadına yönelik şiddete karşı farkındalık yaratmak üzere etkinlikler düzenlenir, kampanyalar gerçekleştirilir oldu.

Petrol-İş Sendikası olarak kadına yönelik şiddetle mücadelede yeni değil elbette. 2011 yılında tüzüğümüze kadına yönelik şiddetle ilgili hükümler eklenmiş, benzer hükümlere toplu sözleşme maddelerinde de yer verilmiştir. 2009 yılından beri aktif üye ve temsilci eğitimlerimizin bir parçası olarak verilen toplumsal cinsiyet derslerinde şiddetle mücadele önemli bir yer tutmaktadır. Üyesi bulunduğumuz küresel sendika IndustriAll'in "Kadına Yönelik Şiddet ve Tacize Karşı Küresel Sendika Taahhünamesi"ni ilk imzalayan sendikalardan biri Petrol-İş'tir.

Son genel kurulun ardından gelen yeni yönetim döneminde temsilci eğitimlerimize ILO'nun 190 Sayılı sözleşmesi konusu da eklenmiştir. Bununla ilgili eğitimlerimiz önümüzdeki dönemde de sürecektir.

Uluslararası Çalışma Örgütü ILO'nun 190 sayılı sözleşmesini küresel sendikaların tartışmaya başladığı, henüz adının konmadığı dönemden beri takip ediyoruz. Ülkemizde henüz sendikaların gündemine girmediği dönemde ILO 190'a dair tutumumuzu göstermiştik. İlk olarak uluslararası alanda tartışılmaya başlayan ve kısa sürede şekillenen sözleşme, yürürlüğe girdiği takdirde hem evde hem işyerinde şiddeti durdurmaya yönelik önemli hükümler içeriyor. Sendikaları bu sorunu çözecek önemli taraflardan biri olarak tanımlayan 190 Sayılı ILO sözleşmesi, bu kadar kapsamlı maddeler içeren ilk uluslararası sözleşme niteliğinde. İşyeri tanımını genişleten sözleşmenin diğer önemli yanı, kadına yönelik şiddeti bir iş güvenliği meselesi olarak kabul etmesi ve evdeki şiddeti de işyeri sorunu olarak ele almasıdır.

Şiddetsiz bir ortamda yaşamak ve çalışmak temel insan haklarından birisidir. Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin ve cinsiyet ayrımcılığının yansımalarından biri olarak karşımıza çıkan şiddet hem evde hem işyerinde hem de toplumsal yaşamda kadınların yaşamını olumsuz etkilemeye devam ediyor. Yoksulluk ve eğitimsizlik, bu etkinin katlanarak artmasına yol açıyor.

Araştırmalar, kadına yönelik şiddetin son 10 yılda 3 kat arttığını gösterirken, on birinci ayını geride bıraktığımız 2021 yılında ülkemizde öldürülen kadınların sayısı 300'e

ULUSLARARASI ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ ILO'NUN 190 SAYILI SÖZLEŞMESİ

İNSAN YAŞAMINI DEĞİŞTİREBİLİR

ILO 190 İMZALANSIN, ÇALIŞMA YAŞAMINDA ŞİDDET VE TACİZ SON BULSUN!

petrol-iş

yaklaştı. Her 10 kadından dördü, hayatının bir döneminde şiddete uğruyor. Dünyada da rakamlar pek iç açıcı değil. Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre, dünyada her üç kadından biri hayatında en az bir kez şiddete maruz kalıyor. Tüm dünyada 736 milyon kadının şiddete uğradığını yine aynı araştırmalardan öğreniyoruz. İşyerinde yaşanan şiddete dair ise hala sağlam bir veriye ulaşmak mümkün değil.

Sadece üyelerinin ekonomik ve sosyal haklarını korumakla kalmayan, toplumun şekillenmesinde ve bilinçlenmesinde de önemli sorumluluk taşıyan sendikaların, toplumun büyük bir kesimini yakından ilgilendiren böylesi yakıcı bir sorunu görmezden gelmesi mümkün değildir. Hem dünyada hem Türkiye'de şiddet konusunun bir süredir sendikaların gündeminde olması tesadüf değil. Son dönemde sıkça dile getirdiğimiz üzere, kadına yönelik şiddet sendikal bir meseledir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele sendikamızın temel prensiplerinden biridir. Petrol-İş Sendikası olarak önümüzdeki dönemde de buna ilişkin çalışmalarımızı sürdüreceğiz.

Petrol-İş Sendikası Merkez Yönetim Kurulu adına
Süleyman Akyüz
Genel Başkan

Petrol-İş 29. Dönem Genel Temsilciler Kurulu yapıldı:

ÖRGÜTLÜ KADIN, GÜÇLÜ PETROL-İŞ

Petrol-İş Sendikası'nın 29. dönem genel temsilciler kurulu 25-26 Kasım 2021 tarihlerinde merkez ve şube yöneticileri, baştemsilci ve temsilcileri, merkez ve şube çalışanları olmak üzere yaklaşık 550 kişinin katılımıyla Antalya'da gerçekleştirildi. Kurulda, kadına yönelik şiddetle mücadele sık sık dile getirilen konularından biri oldu. Kürsüde konuşma yapan herkes şiddeti kınayan konuşmalar yaptı, daha etkin mücadele temennisinde bulundu. Kurulda katılımcılara "Kadına yönelik şiddete son" sloganı yazan maskeler dağıtıldı.

Petrol-İş Sendikası'nda dört yılda bir düzenlenen genel temsilciler kurullarının 29'uncusu geçtiğimiz Kasım ayında Antalya'da gerçekleştirildi. Petrol-İş Sendikası Genel Merkez yöneticileri; şube yöneticileri, Türkiye'nin dört bir yanındaki 18 Petrol-İş şubesinde örgütlü işyerlerinde baştemsilci ve temsilcilerle genel merkez çalışanları ve şube çalışanları olmak üzere yaklaşık 550 kişinin katıldığı genel temsilciler kurulunun 25 Kasım'a denk gelmesi nedeniyle kadına yönelik şiddetle mücadele konusu baş gündem konularından biriydi. Kürsüde kadına yönelik şiddeti kınayan konuşmalar yapıldı, sorunun çözümü için mücadeleden vazgeçilmeyeceğinin altı çizildi.

Genel temsilciler kurulunda, Petrol-İş'te şube denetleme ve disiplin kurullarından, baştemsilci ve temsilci kadın üyelerimiz de hazır bulundu. Kürsüde konuşma yapanlardan birisi

kadıncı. Ayrıca, sendikamızın toplumsal cinsiyet eşitliği ve kadın politikaları genel temsilciler kurulunun gündem konularından biriydi.

Genel Temsilciler Kurulu'nda sunuş konuşmasını Genel Sekreter Salih Akduman gerçekleştirdi. Konuşmasına çalışma yaşamında yaşanan sorunlara, asgari ücret konusuna değinerek başlayan Akduman, ayrıca kadına yönelik şiddet, taciz, mobbing ve kadın cinayetlerine değinerek "Petrol-İş olarak, kadına şiddete hayır diyoruz. Bu konu, iki gün boyunca konuşacağımız önemli konulardan birisi olacak. Önemli bir mesaj olması bakımından, maskelerimizin üzerine de yazdık." dedi. Daha sonra, iki yıllık dönemde gerçekleştirilen çalışmaları özetleyen sinevizyon gösterimine geçildi.

Yetmiş birinci yılında, Petrol-İş'in kuruluşu ve ilk mücadele yıllarını anlatarak başlayan sinevizyon gösteriminde örgütlü sektörlerdeki duruma ve ülkenin ekonomik durumuna, servislerin çalışmalarına ve gelişmelere yer verildi. Sinevizyon gösteriminin bir bölümü toplumsal cinsiyet çalışmalarına ve kadın işçilere ayrılmıştı. Kasım 2019'da IndustriALL Dünya Kadın Konferansı'na katılmadan 8 Mart tarihçesini hatalarından arındırdığımız kitapçığımıza; 8 Mart ve 25 Kasım'da yürüttüğümüz kampanyalardan toplumsal cinsiyet derslerine; işyerinde şiddet ve tacizin önlenmesine dair ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin onaylanması için yaptığımız çağrılar ve kampanyalardan ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin toplumsal cinsiyet derslerimize dahil edilmesine, IndustriALL Türkiye sendikalarıyla Türkiye Kadın Ağı çalışmalarından son olarak 66. sayısı yayınlanan Petrol-İş Kadın Dergisine kadar pek çok konu sinevizyon gösteriminde ele alındı.

Sinevizyon gösteriminin ardından Genel Başkan Süleyman Akyüz konuştu. Genel temsilciler kuruluna katılanları selamlayarak söze başlayan Akyüz, 1983'te üye olmasıyla başlayan Petrol-İş yolculuğunda bugüne kadar yapılan tüm temsilciler kurulu toplantılarına, tüm eğitimlere katıldığını belirterek; Petrol-İş'in sınıf ve kitle sendikacılığı bakımından Türkiye'nin önde gelen sendikalarından biri olduğunu hatırlattı. Temsilciler kurulunun sendikanın temel taşı olduğunu belirten Akyüz, pandeminin çalışma yaşamı üzerindeki olumsuz etkilerini anlattı.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda da konuşan Akyüz, 1999 yılında BM genel kurulunda 25 Kasım'ın kadına yönelik şiddetle uluslararası mücadele günü olarak ilan edildiğini belirterek, ülkemizde kadına şiddet olaylarının vahim boyutlarda olduğunu altını çizdi. Son on yılda kadına yönelik şiddet olaylarının katlanarak arttığını, 2021 yılında öldürülen kadın sayısının 300'e ulaştığını söyleyen Akyüz, konuşmasını şöyle sürdürdü: "Kadın-erkek eşitliğini

GENEL BAŞKAN SÜLEYMAN AKYÜZ:

"KADINA ŞİDDETİ KALDIRINCAYA KADAR HEPİMİZİN MÜCADELE ETMESİ LAZIM"

İlk gün yaptığı konuşmada, Petrol-İş Sendikası'nda iki yıllık dönemde yapılan çalışmaları hatırlatan Genel Başkan Süleyman Akyüz, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve şiddetle mücadele konusunda şunları söyledi:

"Kadın erkek eşitliğini en çok savunan, toplu iş sözleşmelerine soğan sendikayız biz, öncülük yapıyoruz. Uluslararası ilişkilerde bu konuda sunumlarımız, çalışmalarımız olan bir sendikayız. Bu sendika, ilkleri yapan sendikadır. Bu ilkleri yaşama ve yaşatma, geliştirme adına, olumlulukları geliştirme, olumsuzlukları ortadan kaldırma adına, işçi önderleri olan siz temsilcilere çok iş düşüyor. Dolayısıyla, mutlak surette bunu her seferinde konuşmamız lazım. Her seferinde bir yerlere mesaj vererek, eğiterek kadına şiddeti ortadan kaldıran kadar da hepimizin mücadele etmesi lâzım."

en çok savunan, toplu iş sözleşmelerine soğan sendikayız, bu konuda öncülük yapıyoruz. Bu konuda, uluslararası çalışmalarda yer alan bir sendikayız. Bu ilkleri geliştirmek adına, işçi önderleri olan siz temsilcilere büyük iş düşüyor. Bu konuda hepimize iş düşüyor. Bu konuyu her seferinde mutlaka konuşmamız gerekiyor ve her seferinde eğiterek, mesajlar vererek, kadına yönelik şiddeti ortadan kaldıran kadar hepimizin mücadele etmesi lazım."

İlk gün yöneticilerin konuşmalarından sonra temsilcilerin konuşmalarına geçildi. Kürsüye çıkıp konuşma yapan tüm temsilciler, kadına yönelik şiddeti kınayan konuşmalar yaptı. Kurulun birinci günü biterken, genel başkan Süleyman Akyüz, 25 Kasım Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Günü'ne dikkat çekmek amacıyla bütün kadın katılımcıları sahneye davet etti. Merkez Yönetim Kurulu üyeleri, Petrol-

"KADINA YÖNELİK ŞİDDETE SON!" YAZILI MASKELER DAĞITILDI

Genel Temsilciler Kurulu'nda Kadına Yönelik Şiddete karşı farkındalık yaratmak ve Petrol-İş Sendikası'nın kadına yönelik şiddetle mücadeledeki kararlılığını hatırlatmak amacıyla tüm katılımcılara, üzerinde Petrol-İş logosu ve "Kadına Yönelik Şiddete Son!" yazılı maskeler dağıtıldı.

İş Sendikası'nda yönetici, baştemsilci, temsilci, merkez ve şube çalışanı kadınlara karanfil vererek günün anlamı ve önemine tekrar değindiler.

Petrol-İş 29. Dönem Genel Temsilciler Kurulu'nun ikinci günü konuşmalara devam edildi. İkinci gün konuşmacılardan birisi de Manisa şubemizin örgütlü olduğu işyerlerinden Manisa Standart Profil Ege işyerinde baştemsilci Dilek Uyar'dı. Dilek Uyar, konuşmasına "Kadına Şiddete Hayır" diyerek başladı. "Bir ülkede kadın ve çocuklar şiddet görüyor, öldürülüyorsa; o ülkenin geleceği de öldürülüyor demektir. Fakat günümüzde kadına şiddet her yerde. Biz bu şiddetin, yasa ve düzenlemelerle azalmasını beklerken, her yeni gün kaybettiğimiz kadın isimlerine bir yenisi daha ekleniyor ve bu şiddet tüm hızıyla devam ediyor. Daha önce de belirttiğim gibi fabrikamızda 600 kadın iş arkadaşım var. Sendika girmeden önce ben ve tüm kadın çalışma arkadaşlarım, psikolojik şiddete, baskıya ve kadın-erkek eşitsizliğinden doğan haksızlıklara maruz kalıyorduk." Uyar, örgütlenmeye başladıktan sonra yaşanan tüm haksızlıkların önüne geçildiğini belirterek, kadın çalışanların sendikal haklarla daha da güçlendiğini; işyerinde fiziksel, psikolojik, sözlü ve cinsel her türlü şiddet ve tacizin önlenmesi için gerekli önlemlerin alındığını; işyerinde kadın-erkek eşitliğinin sağlandığını; bunun en güzel kanıtlarından birinin ise bir kadının baştemsilci olması olduğunu sözlerine ekledi. Uyar, alkışlar ve sloganlarla sık sık kesilen konuşmasını şu şekil-

de sürdürdü: "Manisa Standard Profildeki bu örnek, diğer işyerlerimizde de yaygınlaşmalıdır. Kadın çalışan sorunları, eşitsizlikler ve kadına yönelik ayrımcı uygulamalar, sendika politikalarımızda daha fazla yer bulmalıdır. Çünkü toplumsal hayatta kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, öncelikle çalışma hayatında eşitliğin sağlanmasını gerektirir. Eşitliğin sağlandığı, kadınlara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin son bulduğu bir geleceğin, sendikalaşmanın artmasından ve kadın işçilerin sendikalı olmasından geçtiğini biliyoruz."

İkinci gün baştemsilci ve temsilcilerin konuşması tamamlandıktan sonra, genel yönetim sekreteri Ünal Akbulut, "... Türkiye'nin en demokratik sendikasıyız. Aksini söyleyen ispat edecek. Şimdi aksini söyleyen ispat edecek deyince aklıma geldi. Biraz önce bir kardeşim dedi ki kadına yönelik şiddetle ilgili işte tüzükte o olsa, bu olsa. Bunu hayal etmeye gerek yok. Tüzüğümüzün 123. maddesi, 98. sayfasını açarsanız orada der ki "kadına yönelik şiddette, kadının beyanı esastır, karşı taraf aksini ispatla yükümlüdür." Gösterin bir tane daha sendika. Bu sendika, bu samimiyette bir sendika. Bugün ben bunları söylüyorum diye değil, zaten böyleydi. Biz ustalardan böyle devraldık, onlar ustalarından böyle devraldı, biz nasip ederse bizden sonraya böyle devredebiz. Eksişimiz var mıdır, vardır."

Daha sonra söz alan Petrol-İş Sendikası Genel Örgütlenme ve Eğitim Sekreteri Niyazi Recepkehtüda da kadına yönelik şiddet konusuna değinerek "... Düünden beri kadına şiddetle ilgili birçok arkadaşımız güzel şeyler söyledi. ... Kadına şiddeti lanetliyoruz diyoruz, kadına uzanan el var ise onun insanlığından şüphe etmeliyiz, onu insan olarak aramızda görmemeliyiz. Öyle bir insana selam da vermemeliyiz, aramıza da almamalıyız." şeklinde konuştu.

Genel Mali Sekreteri Erhan Yakışan da sendikanın 29. döneminde geride kalan iki yıl içinde kaydedilen gelişmeleri aktardı. Mali konularda alınan kararların titizlikle ve tüm yöneticilerin ortak kararıyla alındığını vurguladı. Önümüzdeki dönemde, gelirlerin artırılmasına yönelik çalışmalara ağırlık verileceğini belirterek iktisadi bir işletme gerekliliğinden söz etti.

Genel temsilciler kurulu salonunda duvarları süsleyen pankartlardan ikisi kadınlara dair talepler içeriyordu: "Örgütlü Kadın, Güçlü Sendika", "ILO 190 İmzalsın"

Genel Başkan Süleyman Akyüz, iki gün boyunca yapılan konuşmaların değerlendirilmesini içeren konuşmasında "Kadına şiddet, mobbing, çevre düzenlemeleriyle alakalı olarak toplu iş sözleşmelerine ilk maddeleri koyan sendikadan bahsediyoruz" diyerek Petrol-İş'in toplumsal cinsiyet çalışmaları konusunda

pek çok ilke imza attığını hatırlattı; kadınların sendikalarda daha etkin olması gerektiğini belirterek şunları söyledi:

"Kadın işçilerin sendika örgütlülüğü veya sendika organlarında yer alması meselesi. ... Kadın üyelerimizin çalıştığı yerlerde ya da delege seçimleri geldiğinde şaşırıyorum,

kadın üyelerimiz var, fabrikalarınızda seçin. ... Dört temsilci seçilecekse bir kadın seçileceğini söyleyin. Yirmi delege seçilecekse, beşini, onunu kadınlardan seçelim. Başlayalım bunlara. Biz bunlara varız. Şube ve merkez organlarında da yer alsınlar. Sendikamız buna açık olmalıdır."

PETROL-İŞ 29. DÖNEM GENEL TEMSİLCİLER KURULU SONUÇ RAPORU'NDA TOPLUMSAL CİNSİYET ÇALIŞMALARINA DAİR MADDELER

9- Petrol-İş, kadın istihdamının artırılması adına yapılan girişimleri, insana yakışır iş koşullarının sağlanması kapsamında her zaman desteklemiştir. İstihdamı arttırmak adına yapılan bu girişimlerde kadın emeğinin vasıfsız işlerde yoğunlaştırılması, değersizleştirilmesi, güvencesizleştirilmesi tehlikesine karşı sendikamız gerekli uyarıları yapmıştır. İşyerlerimizde toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması bu bakımdan daha büyük önem kazanmaktadır. Petrol-İş olarak toplumsal cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılması için alınan tüm önlemlerin arkasındayız, bu önlemleri daha da geliştirmek için çalışmalarımız devam edecektir. Ayrıca, sendikamızda kadın temsiline arttırılması; kadın üyelerimizin sendikal çalışmalara ve eğitimlere aktif katılımının teşvik edilmesi için gerekli önlemler alınmaya devam edilecektir.

Kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda pek çok ilke imza atan Petrol-İş, Uluslararası Çalışma Örgütü'nün Haziran 2019'da kabul ettiği 190 sayılı "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi" sözleşmesini toplumsal cinsiyet eğitimlerine dahil ederek şiddetle mücadele konusundaki kararlılığını bir kez daha göstermiştir. Ülkemizde henüz sendikaların gündeminde değilken ILO'nun 190 sayılı sözleşmesini gündemine alan Sendikamız, önümüzdeki dönemde de sözleşmenin ülkemizde imzalanması ve yürürlüğe girmesi için gerek sendika içinde, gerekse ulusal ve uluslararası çalışmalar içerisinde yer almaya devam edecektir. Petrol-İş, toplumsal cinsiyet eşitliği çalışmalarını ve kadına karşı şiddetle mücadelesini tüm hızıyla sürdürecektir.

Genel Temsilciler Kurulu'ndan kadınlarla söyleşi:

“PETROL-İŞ'TE KADINLAR İÇİN UMUT VAR”

Sendikamızın 29. dönem genel temsilciler kuruluna yönetici, baştemsilci ve temsilci kadınlar da katılmıştı. Kurulda aralarda bir araya gelerek söyleşi yapma olanağı bulduk. Hepsi de sendikada kadınların daha aktif olması gerektiği konusunda hemfikir, ayrıca Petrol-İş'li kadınların daha sık bir araya gelmesi gerektiği konusunda da.

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim **Gülay Serinkaya**. İstanbul 2 No'lu şubeye bağlı Mefar İlaç'ta çalışıyorum. 2017 yılında işyerimize sendika girdi. O tarihten itibaren, yaklaşık 4 yıldır temsilcilik yapıyorum. Son bir yıldır da baştemsilcilik yapıyorum.

İşe giriş tarihim 2011. İlk taşeron işçisi olarak başladım. Bir yıl taşerona bağlı çalıştıktan sonra kadroya geçtim. İşe girdiğimden beri sendikal bir arayış vardı, bir çok arkadaş gizli örgütlenmeye başlamıştı. 2012'de ilk başvuru yapıldı, ama işverene bilgi gitmiş, o nedenle girişim başarısızlıkla sonuçlanmıştı. 2017 yılında tekrar girişim başlatıldı, ikinci sefer zaferle sonuçlandı.

Kadın oranı nedir işyerinde?

Şu anda yaklaşık beş yüze yakın üyemiz var. 250'ye yakın kadın çalışanımız var. Tabii ki kadınların bir takım sorunları var. Şirketimiz eskiye göre daha iyi durumda. Kadın-erkek eşitliği projesi yürütülüyor. Bu konuda hassasiyetlerini bir anket olarak veya kadın çalışanlarla yüzyüze görüşerek göstermeye çalışıyorlar. Örneğin kreş meselesi. O kadar kadın işçinin çalıştığı bir işyerinde kreş yok. Yaklaşık 50 yıldır faaliyette olan bir firma. Önümüzdeki yıllar için projelerinde var kreş konusu, güzel bir haber.

Nasıl gündeme geldi kreş?

Üç dönemdir toplu sözleşme görüşmelerinde kreş talebimizi

dile getiriyoruz. Mefar'da yöneticilerin çoğu kadın. Bir noktadan sonra onlar da duyarlı olmak zorunda kaldılar.

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim **Azize Çakmak**, 2012'de Standart Profil'de işe başladım. İlk işyerim, 18 yaşındaydım. Şu anda 28 yaşındayım. Standart Profil'de olduğum için mutluyum. Bir senedir şube disiplini kurulundayım.

İşyerinde durumlar nasıl?

Bizim fabrikamızda sendika sayesinde, başkanımız sayesinde kadınlara önem veriliyor. Şimdi daha rahatız, psikolojik baskı epey azaldı. Temsilcilerimize, yöneticilerimize çok rahat ulaşım konuşabiliyoruz.

Ne tür psikolojik baskılar?

Lavabo sürelerimiz, yemekhane giriş çıkış sürelerimiz için dakika tutuluyordu, rapor aldığımızda baskı yapılıyordu. Bunu büyük oranda aştık, artık bu tür baskılar yapılmıyor.

Kaç kadın var fabrikada?

600 kadın, 1600 toplam çalışan var.

Disiplin kurulunda olmak nasıl bir şey?

Bu sene yaşıyorum bu duyguyu, bence güzel, yavaş yavaş alışıyorum. Belki yaşım gereği biraz heyecanlıyım, ama mutluyum.

Sizi tanıyalım.

İsmim **Dilek**

Uyar. Manisa Standard Profil (Ege) baş temsilcisiyim. 1972 doğumluyum. 1 Mart'tan beri baş temsilcisiyim, 2019'da fabrikamıza sendika girdi. O günden beri sendikalıyız, iki yıl temsilcilik yaptım, daha sonra baş temsilci oldum.

Temsilciler Kurulu'nda konuşan tek kadın olarak ne hissediyorsunuz?

Şu anda burada olmaktan dolayı çok gurur duyuyorum, ilk konuşmamı yaptım, çok heyecanlıyım, bir kadın olarak hepimizin desteğinden dolayı teşekkür ediyorum.

Siz neden sendikalı olmayı seçtiniz?

Arkadaşımızın da ifade ettiği gibi, baskılar önceden çok fazlaydı, lavabo süreleri bile tutuluyordu, çay saatlerinde, kadınların özel ihtiyaçları olduğunda göz ardı ediliyordu. Halbuki kadınların ihtiyaçları erkeklerden çok daha farklı. Lavaboya çok daha fazla gitmeleri gerekiyor. Bunu bildikleri halde anlayışsız davranıyorlardı. Bu şekilde, eşlerinin de bir kadın olduğunu, kızlarının da olduğunu ifade edemedik. Artık lavabolara karışmıyorlar. Karışıklarını duyduğumuz anda hemen karşımıza çıkıp 'böyle bir şeyi bir kadına nasıl sorarsınız, nasıl karışırınız' diye. Başkanımız Emrah bey de kadın işçiler konusunda hassas davrandı, destekleri için kendisine tekrar teşekkür ediyoruz.

Sizi tanıyalım.

İsmim **Pınar Paksoy**, Standard Profil'de onuncu seneme girdim, 2012'de başlamıştım. İlk işim, evlendikten sonra Manisa'ya taşınmıştık. 2013'de

sendikal faaliyetlere başladık. Şu anda Manisa Şubesi denetim kurulu başkanısım. Göreve bu sene başladım. Mutluyum, gururluyum, başkanımıza çok teşekkür ediyorum. Eşi de bizim yanımızda çalışıyor, onun da çok destekleri oldu bu konuda.

Siz ne tür sorunlar yaşadınız sendikadan önce?

Fabrikamıza sendika girmeden önce çok fazla mobbing uygulanıyordu. Mobbing uygulananlardan biri de benim. Süt sağmama karışıldı, sadece çay saatlerinde sağmama izin verildi. Tuvalet sıkıntımız vardı. Şefimizle çok büyük problemler yaşadım, işten çıkmaya kadar gitti olay. Mobbing yapıldı, en sonunda sendika olmamasına rağmen başkanın müdahalesiyle haklılığım ortaya çıktı. Bu zamana kadar geldim. On senedir Standard Profil'de çalışmaktan mutluyum. Petrol-İş sendikası içinde olmaktan da çok gururluyum. Buraya gelmek de ilk defa yaşadığım bir tecrübeydi, benim için gurur vericiydi. İnşallah kadın oranımız daha da artar, Standart Profil'de daha fazla kadının sesi yükselir.

Sendikada görev almak sizi nasıl etkiledi, evdekiler ne diyor?

Eşim beni bu konuda takdir ediyor, destekliyor. Bir oğlum var 9 yaşında. Çevremdekiler tarafından da destekleniyorum. Bu benim için bir görev gibi, bir kadının sesi olmak gibi. Kadınların sesinin çık-

madığı bir yerde görev almak, bir yerde rolümüzün olması bizi gururlandırıyor, kadınları yüceltiyor. Sonuçta her yerde kadına şiddete karşı konuşmalar yapıyor, ama kadınlara değer verilmiyor. Her konuda erkeklerin egemenliği birinci planda. O yüzden zamanla bu sayede kademe kademe yükseleceğimizi, kadınlar içinde kenetlenirsek daha başarılı olacağımıza inanıyorum. Çünkü toplumda kadınların birbirini takdir etmesi her zaman daha zor oluyor, kadınlar arasında beraberlik olduğu sürece sesimizi çıkarabiliriz. Kadınlar olarak birlik ve beraberliği bırakmamamız lazım. Biz Standart Profil'de kadınlar olarak birbirimizi destekliyoruz. Dilek arkadaşımı da, Nurcan'ı da, Azize'yi de çok takdir ediyorum. Sizleri de tanıdığım için çok memnun oldum, umarım Petrol-İş'te çok daha fazla kadın görürüz bundan sonra.

Sizi tanıyalım.

İsmim **Nurcan Ögeter**. Manisa Standard Profil Ege işyeri temsilcisiyim. 2015 yılından beri çalışıyorum, yedinci yılım. Yeni temsilcisiyim ben de, Mart ayından beri.

Temsilcilik nasıl gidiyor?

Şöyle bir şey yaşadık evet biz de baskıyı diyelim, erkek egemenliğini fabrikamızda. Kadınlar, ekip lideri, şef, oldular, bir şefimiz olmuştu Burcu Şef, onu görünce çok memnun olduk. Daha sonra kadın ekip liderleri arttı. Sendikadan sonra daha da arttı, ben ekip lideri olmak istiyorum, des-

teklerinizi bekliyorum diyenler çoğaldı. Biz temsilciyiz, kadın erkek herkesle işverenin arındayız, ama kadınlara biraz daha sahip çıkacak, koruyacak, kollayacak şekilde ilerlemeye çalışıyoruz.

Erkek çalışanlar nasıl karşıladı temsilciliğinizi?

Sıkıntı yaşamadık. Daha çok tebrik aldık. Benim ekibimde var, ekip liderim erkek mesela, kalitede. Çok memnun olduğumu söyledi, 'Sen çalış burayı düşünme, biz her zaman arkadayız. Sen bu tarafı düşünme biz yaparız, sen o tarafı düşün, o tarafta ilerle, sendika için çalış, sendikal konulara yönel' dediler. O şekilde birbirimizi idare ederek geldik bu güne. Hiç zorluk yaşatmadılar.

Sizinkiler nasıl karşıladı?

Evlüyüm, iki çocuğum var bir oğlum, bir kızım. Şimdiye kadar bir sıkıntı yaşamadım. Rahatlıkla yürütebiliyorum. Anne olarak aklımız biraz evde kalabiliyor tabii, çocukların yemeği, üstleri başları filan. Ama onlardan şu ana kadar bir şikayet almadım, arkamdalar, destekçiler.

Kısaca kendinizden söz eder misiniz?

Merhabalar, ismim **Çiğdem Yahşi**, 1999'dan beri Griplin İlaç'ta çalışıyorum. İşe başladığımda sendikalı bir işyeriydi ve oturmuş bir sistemi vardı zaten. Süt izni, doğum izniyle ilgili sorun, mobbing vs. hiç yaşamadık. O yönden çok şanslıyız. İşverenimizin kadın olmasından dolayı da şanslıyız.

Evlü misiniz, çocuk var mı?

Evlüyüm, iki çocuğum var. Eşim beni her durumda destekliyor, bu duruma

alıştı artık. Sekiz yıldır temsilciyim. Gurur duyuyorum tabii ki, görevimi layıkıyla yapmaya çalışıyorum. Çalışanlarımızın yaklaşık yüzde sekseni kadınlardan oluşuyor.

Geçen sözleşmede bir grev yaşadık dediniz, biraz ondan söz eder misiniz?

Süreçte olduğumuz için grev yaşadık, zaten sadece zamlarda kalmıştık, ücret zammında. Onun için süre dolduğu için greve çıktık, çıkmak zorunda kaldık. Sembolik bir şey oldu.

Kendinizi tanıtır mısınız?

İsmim **Keziban Sayın**, Form Koruyucu Ambalaj'da çalışıyorum. Ağustos ayında toplu iş sözleşmemiz imzalandı. 2021'in Şubat ayıydı, çok soğuk bir gündü hiç unutmuyorum. Biz 46 kişilik çalışınız, bunun 43'ü kadınlardan oluşuyor. Yaş ortalamamız 45. İşyerimiz yaklaşık 8 yıllık bir fabrika. Endüstriyel airbag yapıyoruz.

Nedir tam olarak?

Özellikle ihracat yapan gemilerde porselen, cam gibi kırılabilir her türlü eşyanın taşınması sırasında paletlerin arasına devasa hava çuvalları konularak zararın önlenmesi sağlanıyor. Kırılmayı önüyor. Buna yönelik bir ürün bizimki. Zaten koruyucu ambalaj derken, bir binamız daha var, onlar da koruyucu karton yapıyorlar. İşkolumuz farklı olsa da aynı işe yönelik çalışıyoruz

Sendikalı olmaya nasıl karar verdiniz?

Bu işyeri açıldığında karton

kısımında zaten bir sendika vardı. Yaklaşık sekiz senelik olduğumuzda, 'buraya da artık sendika gelmeli' dedik. Diğer kısımda çalışanlar erkek ağırlıklı, biz ise kadın ağırlıklı çalışıyoruz. Çalışma saatlerimiz aynı, iş potansiyellerimiz aynı, ama aldığımız her şey çok farklı. Yönetimde söz sahibi olmak zaten bizim için çok önemli. Ücret meselesinden önce, kadınların var olduğunu, kadınların bu dünyada önemli varlıklar olduğunu bildiğimiz için soğuk bir günde başkanımızla buluştuk, şubemizin başkanı ve başkan yardımcılarının desteğiyle çıktık bu yola. Başta çok zor gelen örgütlenmeyi çok kısa bir sürede aştık.

Kaç kadın çalışan var?

43 kadın işçi var toplam. Yaş ortalaması yüksek, işten atılma durumunda iş bulması çok zor, buna rağmen biz bu yola çıktık, dirayetli durduk, arkamızdaki destek sağladı. İşverenimiz de bu konuda çok zorluk çıkartmadı, işçilerimiz de, bir anda kenetlendik. Yaklaşık 15 günde yetki belgemizi aldık. Daha sonra Ağustos ayında sözleşmemizi imzaladık. Şu anda çok yeniyim, baştemsilciyim, her şey o kadar çabuk değişti ki? Öncelikle kadınlar olarak kendimize olan güvenimiz, özgüvenimiz perçinlendi. Konuşmalar, bakış açıları, yan tarafın yönetimimize karşı bakış açısı, buraya geldiğimiz zaman bile burada söz sahibi olmak, orada Dilek hanımın sesini duymak, bize çok iyi geldi.

Kadınların her yerde olması gerektiğini savunuyorum. Ka-

dınların değdiği her yer çok başka oluyor. Sendikaların buna yönelik daha çok çalışma yapması, kadınlara daha çok yer verilmesi gerekir. Özellikle şubelerde, genel merkezlerde daha çok kadın olması gerektiğini düşünüyorum.

Şu anda sadece birlikte çalıştığım kadınları değil, Türkiye'de zorluklarla bin bir türlü şiddetle, mobbinge -bahsedildiği gibi süt iznine çıkamaması, tuvalet sıkıntısı, bakışlar, dokunuşlar, belki kavgalar, sözler- uğraşan tüm kadınları temsilen burdayız. İnşallah birilerine faydamız dokunur çok istiyorum bunu kendi adıma. Çok gururluyum, çok mutluyum.

Evdeler nasıl karşıladı?

Evlüyüm, 10 yaşında bir kızım var. Eşime bunu söylediğimde çok destekledi. İşyerinde hepimiz kadınız, eşimizin ya da evdeki herhangi birinin desteklememesi durumunda yapılması imkansız zaten. Eşim çok destek oldu. Toplantılara çoluk çocuk, eş, kadınlarla gittik, yağmurda, pandemide, her yer kapalı, buluşma imkanımız yok, parklarda başkanımızla buluştuk, ne zaman gel desek hemen geldi. Çok özveri gösterdi, inanılmaz gururluyum.

Pandemi döneminde herhangi bir zorluk ya da hak kaybı yaşadınız mı?

Genel müdürümüz Türk, ancak şirketimiz global bir şirket, yabancı şirketiz. Çok yardımcı oldular. Mobbing ya da süt izinlerimizi kullanmada bir sorun yaşamadık. Sosyal haklarımızda çok fazla değişiklik olmadı, işverenimiz bu konuda duyarlıydı zaten.

Yaş ortalamamız yüksek olduğu için kronik hastalarımız

fazla. Ne kadar izne çıkarılsa da işverenimiz ödemelerini hep yaptı, yabancı çalıştığımız için pandemi döneminde işin durdurulması da söz konusu olmadı.

Hepiniz sendikada aktif görev aldınız, denetleme ve disiplin kurulu üyeliği, temsilcilik ve baştemsilcilik vakit ayrılması gereken işler. Ailenin desteği bu noktada çok önemli. Bu konuda eklemek yapmaktan isteyen var mı?

Gülay Serinkaya: Çok gurur verici bir şey, bütün kadınları temsilen buradasınız, bir güçsünüz. Hepimizin bildiği gibi toplumumuzda hep kadınlar arka planda kalmış. Ben de hepimiz gibi ilk defa katıldım, gerçekten çok güzel bir atmosfer, bunu görmek gerekiyormuş. En büyük desteği zaten eş ve aile vermek zorunda zaten, yoksa bu işi kesinlikle yapamayız. Arkadaşımızın bahsettiği gibi, ben de gece gündüz toplantılara katıldım, eylemler yaptık, o zaman hamileydim. Karnım burnumda eylemden eyleme koşuyor, arkadaşları toparlamaya çalışıyordum. İlk sıkıntılı süreçlerde çok sabahladığımız oldu. Eşim destek oldu, bu yol çok meşakkatli.

Sendika sizin yaşamınızı nasıl etkiledi?

Fabrikaınıza sendika girdiğinden itibaren her şey gerçekten çok farklılaşıyor, yöneticilerin tavırları, üslupları, davranışları çok farklı oluyor, değer görüyorsunuz. İnsan olduğunuzu anlıyorsunuz. Parasal, sosyal haklarda da çok güzel iyileştirmeler oldu. Badece maaşımız vardı. Sendika sayesinde sosyal haklarımız, idari konularda bir çok iyileştirmeler oldu. Es-

kiden işyerimizde kadın arkadaşlarımızın erkek şeflerin davranışlarında, sözlü şiddet ve mobbing tarzı davranışlar oluyordu. Sendikayla birlikte, konuşmalarına, hareketlerine dikkat etmek zorunda kalıyorlar. Örgütlü olmak gerçekten ayrıcalık. Bir kişi bir şey yapamaz belki ama toplu halde bir çok şeyi değiştirebiliriz. Yönetim de bunun gücünü bildiği için ona göre davranıyor zaten.

Kadın olarak sendikada aktif olmak nasıl bir şey?

Kadın olmanın zorlukları var tabii ki de. İşyerinde çalışıyorsunuz, sonra eve gidiyorsunuz, eşiniz ve çocuğunuzla ilgileniyorsunuz. Burada eş devreye giriyor. O konuda çok şanslıyım. Sizler de öylesiniz ki hepimiz burdayız.

Pandemi sizi nasıl etkiledi?

Şirketimiz pandemide ilaç sektöründe olduğu için hiç durmadı. Üretime devam eden bir sektördeyiz. Pandemi hamile olan arkadaşlarımız ilk andan itibaren evlerine gönderildi, ne ücretlerinde ne de sosyal haklarında herhangi bir kesinti olmadı. Kronik hastalığı olanlar da aynı şekilde.

Baştemsilciliğinin nasıl karışıldı işyerinizde?

Üç yıl temsilcilik yaptım, üç temsilci arkadaşımız erkek, onlar istedi sen baştemsilci ol dediler. Hatta oy çokluğu başka bir temsilcide olduğu halde illa senin olman gerekir dediler. Herkese eşit davranmaya çalışıyorum, kadınlarda yapı gereği belki, herkese yetiştiriyoruz, onun çok avantajını yaşadım. Çok istediler, o konuda bir sıkıntı yaşamadım kadın baştemsilci olarak. Erkek çalış-

şanlarımız da duyarlıdır o konuda, bu yüzden herhangi bir zorluk yaşamadım.

Azize Çakmak:

Ben bekârim, ailele yaşıyorum, annem babam çok destekçi.

Özellikle annem, hep arkamdadır, her zaman destekçimdir. Onların desteği olmasaydı belki şu anda burada olamazdım.

Keziban Sayın: Genelde sindirilen kadınlar dip halkayı oluşturuyor, sindirilmeyen kadınlar, evde daha özgür olanlar, daha çok açılabilenler oluşturuyor. İnsana en çok zararı en dibindeki halka veriyor.

Nurcan Ögeter: Bana artışı çok oldu ev hayatımda da, eşim yemek yapmayı, bulaşık yıkamayı öğrendi. Mutfağı temiz tutmayı öğrendi. Kendi başının çaresine bakabiliyor artık.

Pınar Paksoy: Benim eşim çok destekçi. Eşim desteklediği için burdayım. Destek olmadığında ilk engelini orada uluyor zaten.

Keziban Sayın: Biz sendikayı getirdiğimizde, üye ararken kadınlardan çok kocalarıyla çatıştım örneğin. Birçok arkadaşımın eşine ulaştım, onları ikna ettim ilk önce, çünkü gerçekten erkeğin egemen olduğu bir toplumdayız. Çok üzücü ama gerçek bu, ataerkil bir toplum, öyle olduğu için ilk önce eşlerin kadınlara destek olması gerekiyor, ayrıca ailelerin kızkardeşlerine, babaların kız çocuklarına. Bu çok önemli bu sadece sendika için değil, hayat için de geçerli. Attığımız her adımda, yanlış bile olsa, desteklenmelidir kadınlar.

Her biriniz sendikada sorumluluk gerektiren konularda yer alıyorsunuz. Sendikamızın toplumsal cinsiyet çalışmalarından haberiniz vardır. Belki

hepinizin eğitimlere katılma fırsatı olmamıştır, eğitimlerde yüzde otuz kadın kotası uygulandığı halde yeterince katılım olamayabiliyor.

Çiğdem Yahşi: Dün bir arkadaşımız mesela çıktı 'ben otuz yıldır evliyim, bu zamana kadar eşime el kaldırmadım' dedi ve alkışlandı. Ondan sonra birisi çıkıp diyecek ki 'bugün eşimi öldürmedim' onu da alkışlayacağız. Yani artık öyle bir hale geldik ki, erkeklerin dilinin ucunda. Eğitim deyince bahsetmek istedim, kadınlar bilinçli olarak bazı süzgeçlere takılıyor. Bu konuda çok üzülüyoruz, kadınlar eğitimlere erişemiyor.

Gülây Serinkaya: Başarılı kadınların başka yerlere çekilmesi meselesi var bir de. İşinizi iyi yönetiyorsunuz, bir noktaya getiriyorsunuz, toplumun yapısından dolayı, farklı yaklaşımlar yapıyor. Başarısı değil de, kadın olması öne çıkarılıyor. Bizi de yıpratıyor bu durum.

Dilek Uyar: Bizim fabrikada böyle bir şey yaşamadım hiç. Altı yüz kadın içerisinde baştemsilcinin kadın olmasından dolayı bir sorun olmadı.

Erkek çalışanlarımız hiç rahatsız olmadı, bu yüzden fabrikamla gurur duyuyorum. Olumsuz hiç bir şey duymadım. Şube yönetiminin arkamızda olmasından dolayı da olabilir tabii. Bize saygı duymayı öğrendiler. Kadına şiddete hayır dedim, ama bunu önemini vurgulamaktan utanıyorum. Kadına şiddete hayır demememiz gerekiyor çünkü böyle bir şey hiç olmaması gerekiyor. Hiç kimseye olmaması gerekiyor, ne kadına, ne erkeğe, ne çocuğa, hayvanlara. Maalesef kadına şiddete hayır diye haykırdık,

ama haykırdığımız kadar da cinayet işleniyor her gün. Çok üzücü, her akşam haberlerde bunları izlemek yıpratıcı.

Gülây Serinkaya: Erkekler en çok kadına şiddete hayır diyor ama kadına şiddeti uygulayanlar da erkekler. Bu da sözde kalıyor, gerçek hayata yansıtılmıyor.

Keziban Sayın: Şiddetin her türlü kınanmalı, ne kadar şiddete hayır desek de erkeklerin şiddete eğilimleri var ne yazık ki.

Başka ne çalışmalar yapılabilir eşitliğin sağlanması için?

Çiğdem Yahşi: Kesinlikle her zaman söylediğim gibi, eğitim diyorum. Eğitimlere önem verilmeli, özellikle kadınların eğitimlere erişimi artırılmalıdır. İnşallah olur, bekliyoruz.

Nurcan Ögeter: Çiğdem arkadaşım katılıyorum ben de, kadın eğitimi, ama her konuda, sendikal haklar konusunda, işyeri konusunda, kadınlar için eğitim şart diyorum.

Pınar Paksoy: Ben de eğitim konusuna değinecektim. Eğitimin her konudan daha öncelikli bir ihtiyaç olduğunu düşünüyorum. Kadınların daha çok eğitim almalarına, en azından kendi adıma daha bilinçli bir şekilde yoluma devam etmek istiyordum. Dergi için Petrol-İş'li kadınların sesi biraz daha fazla olabilir.

Dilek Uyar: Ben de aynı şekilde, eğitimin tabana inmesini istiyorum. Fabrikalarımıza, yakın çevremize, çünkü herkes bizim kadar şanslı değil, buralara kadar gelemiyor, genel merkeze gelemiyorlar. Ama kendi yaşadığımız şehirde eğitim sağlanırsa genel merkez tarafından çok güzel olur.

Ne tür eğitimler?

Her konuda kadınların bilinçlenmesini istiyorum, seslerinin daha gür çıkması adına. Bu erkeklerin çok işine gelmiyor, ama ne kadar bilinçlenirsek, o kadar gümbür gümbür geliriz diye düşünüyorum. Haklarımızı bilelim, sosyal haklarımızı, doğumdan gelen haklarımızı. Kadınlar doğum sanki bir suçmuş gibi hissetmemeli. En doğal hakkı süt izinleri, lavaboya gitmek, bunun için izin almak zorunda kalmamalı ve eziklik hissetmemeli. Kendi haklarını bildiğinde kadınlar daha bilinçli.

Azize Çakmak: Bilinçlenme ve eğitim konusuna ben de katılıyorum. Erkekler bazı konularda daha fazla eğitim almalı, hâla sendikaya üye olmak için erkekte izin alınmıyor. Önce erkeklerin bilinçlenmesi, kadınlara destek olması gerekiyor.

Dilek Uyar: 22 yaşında bir erkek çocuğu annesi olarak erkek çocuklarının daha merhametli, hoşgörülü ve sevgi dolu yetiştirilmesi taraftarıyım, bu şekilde, şiddet uygulayan erkekler olmasın. Annelere çok iş düşüyor, ama aile yapısıyla ilgili. Şiddet içinde büyüyen çocuklarda daha çok görülüyor. Annelerin de erkek çocuklarına daha ayrıcalıklı davranmaması gerektiğini çok iyi biliyorum. Oğlum biraz şikayetçi bu durumdan ama buna inanıyorum.

Gülay Serinkaya: Bence kadının temsilcilerin aktif olması, sayılarının çoğalması için erkek üyelere daha çok eğitim verilmesi lazım. Bizde, örgütlenmede, üye yapmakta, eşinden izin alma, babasından, erkek kardeşinden izin alma durumu çok sıkıntıydı. Önce onların eğitim alması gerekiyor bu konuda. Öneri olarak, kadın

dergisinde, kadın temsilcilerin eşleriyle birlikte fotoğrafları konabilir, aile tablosu şeklinde. İster istemez kadınlar bir görev aldığında toplumumuz ne yazık ki böyle, şu anda bile altı yüze yakın erkek var, temsilci beş altı kadınız, farklı anlamlar yükleniyor. O yüzden güvenli bir ortam olduğunu göstermek lazım. Aslında bir çok kadın aktif olmak istiyor, çünkü işyerinde bölümleri gezerken de arkadaşlarla ayın şeyleri konuşuyoruz, eşi izin vermiyor, o yüzden yolu kesiliyor. Eğitim konusunda da, örneğin buralara kadın işçiler gelemiyor, ama şubelere siz gelebilirsiniz. Sendikamız, dergimiz, gerçekten kadınlara değer veriyor, önem veriyor, öne çıkmalarını istiyor, bu konuda güzel çalışmaları var, zamanla daha da güçleneceğimize inanıyorum. Özellikle erkeklerle yönelik eğitimlerle, sendikada aktif kadın sayısını çoğaltabileceğimize inanıyorum.

Keziban Sayın: Ben biraz farklı düşünüyorum, kadın dergisinde yazılanları erkeklerin de okuması lazım. Bunların kadınlardan çok erkeklerle anlatılması lazım, onlara empoze edilmesi lazım. Varsa bir yöntem erkeklerin de dikkatini çekip onlara ulaşabilecek şekilde bir dergi olmalı. Kadınların eşleriyle fotoğrafları olabilir, şubedeki erkek temsilcilerle olabilir, kadınları ayırıştırmandan empoze etmek iyi olabilir.

Pınar Paksoy: Erkekleri biraz da toplum baskısı etkiliyor, "toplum ne der". Normalde eşine izin verecek, ailesi "hayır, kadın çalıştırılmaz", aynı şekilde ev işleri için de "yapamazsın, sen erkeksin, senin görevin değil" diyerek vaz-

geçiriyor. Toplum baskısı yüzünden erkeklerin düşünceleri değişiyor. Toplum değişmedikçe, erkeklik bilinci değişmez. Bunun değişmezi lazım. Ama şimdi yeni nesil geliyor, daha bilinçli, erkekler de kadınlar da olsun, bu sorunu kademeli olarak atlatacağımızı temenni ediyorum.

Dilek Uyar: Her zaman söylediğim gibi, annelere, özellikle erkek çocuk annelerine çok iş düşüyor. Yetiştirirken buna çok önem vermemiz gerekiyor. "Kızkardeşinle eşitsin, mutfağa o giriyorsa senin de girmen gerekiyor", "evlenince eşine yardım etmek zorundasın". Çünkü artık eşler evde oturmuyor,

maalesef hayat çok zor, karı-koca çalışıyorlar. Hastalık hali var, her türlü insanlık hali var, o yüzden birlikte devam etmeleri. Yükün bir kişinin üzerinde olması çok zor. Erkek temsilci arkadaşlarımla birlikte çalışıyorum, hepsi de evde eşleriyle işleri paylaşıyorlar, bundan da umutluyum.

Azize Çakmak: Ben de ailenin önemli olduğunu düşünüyorum. Geçen hafta bir rahatsızlık geçirdim, abim otuz yaşında, gece on birde bana çorba yaptı, bulaşığı yıkadı, çamaşırını attı. Şu anda konuşulandan anlıyorum ki aile konusunda çok şanslıyım. Bizde hiçbir zaman ayrımcılık olmadı. ■

Genel Temsilciler Kurulu'nun kadın konuşmacısı Manisa Standart Profil Ege baştemsilcisi Dilek Uyar

Temsilciler Kurulu'nda konuşma yapan tek kadın baştemsilci Manisa Standart Profil Ege baştemsilcisi Dilek Uyar, konuşmasına "Kadına şiddete hayır" diyerek başladı. Uyar sözlerini şöyle sürdürdü:

"Bir ülkede kadın ve çocuklar şiddet görüyor, öldürülüyorsa; o ülkenin geleceği de öldürülüyor demektir. Fakat günümüzde kadına şiddet her yerde. Biz bu şiddetin, yasa ve düzenlemelerle azalmasını beklerken, her yeni gün kaybettiğimiz kadın isimlerine bir yenisini daha ekleniyor ve bu şiddet tüm hızıyla devam ediyor. Daha önce de belirttiğim gibi fabrikamızda 600 kadın iş arkadaşım var. Sendika girmeden önce ben ve tüm kadın çalışma arkadaşlarım, psikolojik şiddete, baskıya ve kadın-erkek eşitsizliğinden doğan haksızlıklara maruz kalıyorduk."

"Örgütlenmemizden sonra, tüm yaşanan haksızlıkların önüne geçildi ve kadın çalışanlarımız, sendikal haklarla, daha da güçlendi. Çalışan kadınlara yönelik fiziksel, psikolojik, sözel ve cinsel her türlü taciz ve şiddetin önlenmesi için, işyerinde gerekli tüm önlemler alındı. İşyerindeki kadın-erkek arasındaki fırsat eşitliği sağlandı ki bunun en güzel kanıtı da fabrikamızda baştemsilcinin bir kadın olmasıdır."

"Manisa Standard Profildeki bu örnek, diğer işyerlerimizde de yaygınlaşmalıdır. Kadın çalışan sorunları, eşitsizlikler ve kadına yönelik ayrımcı uygulamalar, sendika politikalarımızda daha fazla yer bulmalıdır. Çünkü toplumsal hayatta kadın-erkek eşitliğinin sağlanması, öncelikle çalışma hayatında eşitliğin sağlanmasını gerektirir."

"Eşitliğin sağlandığı, kadınlara yönelik ayrımcılığın ve şiddetin son bulduğu bir geleceğin, sendikalaşmanın artmasından ve kadın işçilerin sendikalı olmasından geçtiğini biliyoruz."

2021 temsilci eğitimlerinde toplumsal cinsiyet dersleri dört grupta tamamlandı

TOPLUMSAL CİNSİYET DERSLERİNDE ILO 190 ETKİNLİĞİ

2021 yılı toplumsal cinsiyet derslerimize, bu sene dört grup halinde gerçekleştirilen temsilci eğitimlerinde devam ettik. Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Haziran 2019'da kabul ettiği 190 Sayılı "Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi" Sözleşmesini aynı yıl toplumsal cinsiyet derslerimize dahil ettik. Bu sene, ayrıca, her dört grupta derslerin sonunda katılımcılarla sözleşmeyle ilgili birer etkinlik yaptık.

Hem çalışma yaşamında şiddeti önlemeyi amaçlaması, hem de evdeki şiddeti işyeri sorunu olarak ele alması bakımından ayrı bir yer tutan ILO'nun 190 sayılı Çalışma Yaşamında Şiddet ve Tacizin Önlenmesi sözleşmesi bir süredir toplumsal cinsiyet derslerimizin içeriğine dahil edildi.

Temsilci eğitimine katılan her yeni temsilci, toplumsal cinsiyet dersleri aracılığıyla sendikamızın eşitlik politikalarını, kadına yönelik şiddetle mücadele konusundaki tutumunu ve bunu uygulama konusundaki kararlılığını yakından görme fırsatı buluyor, ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin sendikaların işyerin-

de şiddetle mücadelesi için güçlü bir dayanak oluşturduğunu görüyor. Önümüzdeki dönemde sözleşmenin uygulamalarını içeren eğitim çalışmaları da düşünülmektedir.

2021 yılında temsilci eğitimleri dört grup halinde yapıldı. Toplumsal cinsiyet derslerine tüm gruplarda toplam 87 kişi katıldı, katılımcıların ikisi kadındı. Bu sene, diğer senelere ek olarak, toplumsal cinsiyet derslerinin sonunda katılımcı temsilcilerle ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin imzalanması çağrısında bulunmak amacıyla ILO 190 posterli farkındalık etkinliği de gerçekleştirildi.

ASGARİ ÜCRET KADINLARIN GENEL ÜCRETİ Mİ?

Uzun bir süre emek gündemini meşgul eden ve çalışanların taleplerinin yanına bile yaklaşmayan bir rakamla sonuçlanan asgari ücret tartışmaları bitti, ama etkileri tüm ağırlığıyla sürüyor. Doç. Dr. Betül Urhan, bu sayımızda hem toplumda, hem çalışma yaşamında en yoksul kesimi oluşturan kadın çalışanların asgari ücretten, cinsiyete dayalı ücret eşitsizliklerinden nasıl etkilendiğini ele aldı.

Doç. Dr. Betül Urhan

Kocaeli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

Uzun zamandır bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de salgının yarattığı sağlık krizi üzerine değerlendirmeler yaptık. Bu salgın bir sağlık kriziydi ve her gün ülkede onlarca insanın hayata gözlerini yummasına neden oluyordu. Salgın sona erdi mi? Elbette ki hayır. Ancak baştan itibaren salgının yarattığı sağlık krizine eşlik eden geçim krizi o kadar derinleşti ki sağlık krizi bir anda önemsiz bir hale geldi. Üstelik krizin daha da derinleşeceğini, çok daha büyük ekonomik, sosyal ve siyasal sorunlar yaratacağını öngörebiliriz.

Ekonomik krizler gelir dağılımındaki adaletsizliklerin arttığı dönemlerdir. Bu dönemlerde ücretlilerin milli gelirden aldığı pay düşer, işsizlik artar. Özellikle enflasyondaki, başka bir ifadeyle fiyatlardaki genel artış hanelerin satın alma gücünü iyice düşürür. Emekçilerin yoksullaşmasını derinleştirir. Üstelik genel olarak fiyatların artmasına rağmen ücret artışı bir yana ücret indirimlerine dahi gidildiği görülür. Örgütsüzlüğün hâkim olduğu özel sektörde ve özellikle sendikasız işyerlerinde ücret artışları, çoğu zaman enflasyonun altında kalır. Çünkü bu işyerlerinde işçilerin pazarlık gücü yoktur. Ayrıca işverenler görece yüksek ücret alan işçiyi işten çıkararak ve düşük ücretli işçiyi işe alarak işçilik maliyetlerini ve ortalama işçi ücretlerini düşürme yoluna gider.

İşsizlik ve düşük ücret ikilemi

Sendikaların mevcut olduğu ancak yeterince güçlü olmadığı durumlarda ise sendikalar üyelerinin işlerini korumak ile ücretlerini artırmak arasında bir seçim yapmaya zorlanır. Genel fiyat artışları yani enflasyon oranı arttıkça ya da zam dönemi uzadıkça ücretlerdeki erime çok daha fazla olur. Sendika üyelerinin ücretlerindeki kayıplar ve bütün karşı çabalara rağmen yaygın şekilde görülen işten çıkarmalar, işçiler arasında sendikalara karşı güvensizliğin ve şüphelerin de artmasına neden olur. Anlaşılacağı gibi kriz dönemleri örgütsüzlüğün

hakim olduğu ülkelerde işçiler, bağımlı çalışanlar için tam bir güvensizlik, istikrarsızlık ve yoksulluğun hakim olduğu dönemlerdir. Ekonomik krizler kuşkusuz sadece ücretler üzerinde etkide bulunmaz. Birçok sosyal hak kayıplarına da neden olur. Çünkü böyle bir sistemde sosyal hakların neredeyse tümü birbirine bağlıdır. Bunların arasında en merkezde duran konu ücretlerdir.

Ücret politikası ve gelir dağılımında adaletsizlik

Bildiğimiz gibi işverenler için ücret çoğu zaman sadece bir maliyet unsurudur. Bu nedenle de ücretleri mümkün olduğunca düşürerek, hatta asgari geçim

düzeyinde tutmaya çalışarak rekabet avantajı elde etmeye çalışırlar. Bu kural kapitalist üretimin merkezini oluşturur. İşçi kitlesinin satın alma gücünü temel almayan bütün kuram ve uygulamalar için ücretler, düşürülmesi gereken bir maliyet unsurudur. Oysa ücret, işçiler ve diğer bağımlı çalışanlar için tek gelir kaynağıdır. Yani gıda, sağlık, eğitim, konut, ulaşım, kültür gibi zorunlu ihtiyaçlarını karşılama düzeyi sadece bu gelir kaynağına ve miktarına bağlıdır. Bu nedenle de her şeyin alınıp satıldığı bir düzende, piyasadaki ücret düzeyi toplumun büyük bir çoğunluğunu oluşturan işçilerin ve hanelerin refah düzeyini, hatta hayatta kalmalarını belirleyen en önemli unsurdur. Sefalet ücretleri ve sömürünün alabildiğine artması, ücretlerin işçi mücadelelerinin ve sosyal politikanın merkezine yerleşmesine neden olmuştur. Gerçekten tarihte sosyal haklara ilişkin edinilmiş en önemli kazanımlardan biri asgari ücret uygulamasıdır. Bir ülkenin asgari ücret politikası o ülkedeki ücretlerin alt sınırını belirler. Bu nedenle de asgari ücret politikası yoksulluğun önlenmesinde ve gelir dağılımında adaletin sağlanmasında devletin sahip olduğu en önemli araçların başında gelir. Bu politikanın oluşturulmasında ve uygulanmasında emek-sermaye-devlet arasında kurulmuş olan güç dengesi veya dengesizliğinin çok belirleyici olduğu söylenmelidir.

İnsan onuruna yakışır iş ve yaşam

Genel olarak bakıldığında asgari ücret yani çalışana verilebilecek en az ücret, çalışanın insan onuruna yakışır biçimde bir hayat sürmesi için gerekli olan gelir düzeyini sağlamak anlamına gelir. Asgari ücretin dünyada temel çıkış nedeni işçi sınıfının vasıfsız, kıdemsiz ve görece kırılğan kesimlerini korumak, bu işçilerin ve bakmakla yükümlü oldukları fertlerin insan onuruna yakışacak bir şekilde yaşamlarını sürdürmelerine olanak sağlamaktır. Bu ücret, işveren maliyetlerine ve çalışan kişinin özelliklerine bağlı olmaksızın devlet otoritesi tarafından şekillendirilir. Hukuki düzenlemeler tarafından korunur. Zorunlu bir karaktere sahiptir ve pazarlık konusu edilemez. Kuşkusuz asgari ücretin amacı bütün işçilerin sosyal ve ekonomik koşullarının düzenlenmesi ve asgari düzeyin altına inmesinin engellenmesidir. Anlaşılacağı gibi bütün işçiler bu düzenlemeden yararlanma hakkına sahiptir. Günümüzde asgari ücret, çalışan nüfusun büyük bir kısmını doğrudan ya da dolaylı olarak ilgilendirir. Doğrudan ilgilendirir, çünkü işçilerin bir kısmı zaten asgari ücretle çalışmaktadır. Dolaylı olarak ilgilendirir, çünkü asgari ücrette yapılan artış, asgari ücretin üzerindeki ücretlere yapılacak zamların tespitinde de önemli bir gösterge olarak göz önünde bulundurulur. Bu durumda asgari ücretin tespit edildiği süreçler ve yöntemler bütün toplumu ilgilendirir. Türkiye’de bu durum daha da belirgindir. Çünkü birçok ülkede asgari

ücret alanlar çalışanların % 1 ila % 10’u civarındayken, Türkiye’de ücretlilerin yarısı asgari ücret, asgari ücretin biraz üzerinde ve altında ücret alıyor. Örneğin AB ülkelerinden Hollanda, Danimarka, Belçika ve İsveç’te asgari ücret ve civarında çalışanların oranı % 3 iken, Bulgaristan’da % 14, Romanya’da % 21 Türkiye’de ise % 57’dir.

En düşük ücretli işler kadınların

Asgari ücret bir hak olarak ulusal ve uluslararası hukuk belgelerinde güvence altına alınmasına rağmen, uygulamada çok sayıda çalışanın asgari ücretin de altında bir ücretle istihdam edildiği görülüyor. Türkiye’de 3,4 milyon işçi yani bütün çalışanların % 18’i asgari ücretin altında bir ücretle çalışıyor. 1.500 TL’den daha az ücretle çalışan işçi sayısı 1,7 milyon. Yine bütün işçilerin % 33,8’i (6,3 milyon işçi) asgari (en az) ücret ve altında bir ücretle yaşamını sürdürmeye çalışıyor.

Asgari ücret ve altında çalışanların özelliklerine bakıldığında bunların özel sektörde, kayıt dışı ve güvencesiz işlerde, büyük oranda kadınlardan oluşan bir kitlenin olduğu görülüyor. Nitekim 2020 verilerine göre kayıt dışı çalışanlarda 1.500 TL’nin altında ücret alanların oranı % 47,7’dir. Kayıt dışı çalışan işçilerin % 93’ü asgari ücret civarında bir ücretle çalışıyor. Asgari ücret ve altında bir ücretle çalışan kayıt dışı işçilerin oranı ise % 82’dir. Asgari ücretin altında bir ücretle çalışanların genel oranı % 18 iken, kadınlar arasında bu oran % 25’i aşılıyor.

Kadınlar en yoksul kesim

Türkiye’de öteden beri erkekler ile kadınlar arasında bir ücret farkının olduğu biliniyor. Bunun en önemli nedenlerinden birisi Türkiye işgücü piyasasında görülen

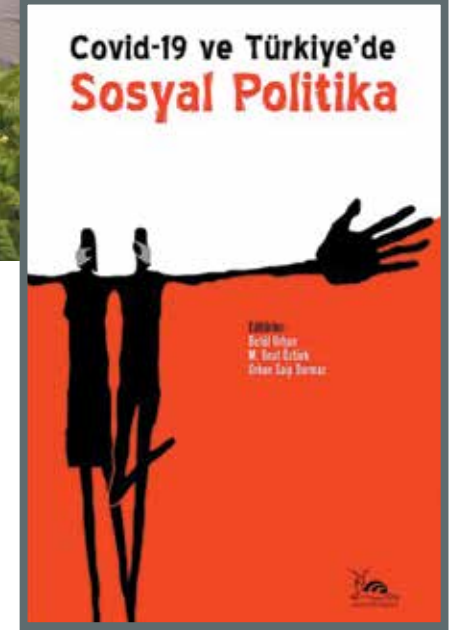
istikrarlı ve derin bir cinsiyete dayalı mesleki ayrışmanın olmasıdır. Türkiye'de kadınlar emek piyasasında düşük ücretli ve "kadın işi" olarak tarif edilen işlerde sıkışık kalmışlardır. Nitekim 2020 yılında kadın istihdamının % 54'ü sadece üç meslek grubunda toplanmıştır. Bu meslek grupları hizmet ve satış, nitelik gerektirmeyen işler ve nitelikli tarım ve ormancılık ve su ürünleridir. Bu üç meslek grubunda ve işkollarında kayıt dışılığın, örgütsüzlüğün çok yüksek olduğu biliniyor. Örneğin 2020 TÜİK verilerine göre Nitelikli Tarım ve Ormancılık ve Su Ürünlerinde çalışan kadınların % 96,7'si, nitelik gerektirmeyen işlerde çalışan kadınların % 55'i, hizmet ve satış elemanlarının % 39'u kayıt dışı çalışıyor. Bu durum yüz binlerce kadının asgari ücrete dahi erişmediği bir durum yaratıyor. Nitekim asgari ücret düzeyinde ve altında ücret alanların oranı genelde % 34 iken kadınlarda bu oran % 43'e yükseliyor. Asgari ücret ve civarında bir ücret ile çalışan kadınların oranı ise % 60'tır.

Görüldüğü kadınların büyük bir çoğunluğu için asgari ücret ve altı olağan bir ücrete dönüşmüş durumda. Bu nedenle asgari ücret alanındaki gelişmeler çalışan kadınlar için son derece önemli oluyor.

Ancak yapılan yorum ve değerlendirmelere bakıldığında işçiye verilebilecek en az (asgari) ücretin, ortalama ve olağan ücret haline gelmesi erkekler için de geçerli bir durum olacaktır. Özellikle asgari ücret artışlarının ortalama işçi ücretlerine yansımaması ve ortalama işçi ücret artışlarının asgari ücretin çok altında kalması, bu durumun önemli bir nedenidir.

Yoksulluk daha da derinleşecek

Siyasete alet olmasıyla tartışılmalı hale gelen ve güvenilir olmaktan uzaklaşan TÜİK'in belirlediği enflasyon oranı bile % 36'ya dayanmış durumda. Asgari ücret, yüzde elli oranında artırılmasına rağmen sahada görülen enflasyonun çok yüksek olması nedeniyle yoksulluk sınırının çok altında kalmıştır. İşverenler ise asgari ücretin üstünde ücret alan işçilere resmi enflasyon oranının çok altında bir zam uygulamıştır. Üstelik yeni yılla birlikte gıdadan enerjiye, iletişimden ulaşıma kadar her alanda görülen zam dalgası şimdiden asgari ücrette ve genel ücretlerde yapılan artışların reel olarak erimesine yol açmıştır. Bu durum birçok işçi eyleminin ve grevin de konusunu oluşturmuştur. Bunun anlamı ücretlilerin ve özellikle kadın ücretlilerin daha fazla yoksullaşacağı, sömürü ve eşitsizliğin daha fazla derinleşeceğidir. ■

Doç. Dr. Betül Urhan'ın editörlerinden biri olduğu "Covid-19 ve Türkiye'de Sosyal Politika" kitabı, Sarmal Kitabevi'nden geçtiğimiz günlerde yayınlandı. Çalışma ekonomisi, sosyal politika, hukuk, emek ve sendika konularında uzman araştırmacı ve akademisyenlerin yazılarına yer veren kitapta pandemi döneminde sosyal politikaların yetersizliği, pandeminin emek ve toplum üzerindeki olumsuz etkileri tüm yönleriyle ele alınıyor. Kitapta yer alan yazılardan biri de, Betül Urhan'ın Feyza Turgay'la birlikte kaleme aldığı "Ücretli-Ücretsiz Emek Yüküyle Salgına Yakalanmak: Covid-19 Salgını Sürecinde Türkiye'de Kadın Emegi ve Görünümü", pandeminin hem evde hem işyerinde çalışan kadınlar üzerindeki orantısız yükünü tüm çıplaklığıyla ortaya koyuyor.

Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) DÜNYADA İSTİHDAM VE SOSYAL GÖRÜNÜM EĞİLİMLER 2022

Uluslararası Çalışma Örgütü'nün (ILO) Dünyada İstihdam ve Sosyal Görünüm, Eğilimler 2022 raporuna göre, pandeminin kadın istihdamı üzerindeki orantısız etkisi önümüzdeki dönemde küresel olarak azalacak. Ancak ortaya çıkan fark uzun süre kapanmayacak.

Kadınlar-erkek istihdam farkı daha da açılacak

Eşitsizliğin en çok, 2022 kadın istihdam oranını 2019'daki orandan 1.8 puan daha düşük seyreden üst orta gelirli ülkelerde gözleneceğini belirten rapora göre, erkeklerde bu puan düşüşü 1.6 olarak gerçekleşmiş. Bu durum, başlangıçta yüzde 16 olan kadın-erkek istihdam oranı arasındaki farkının daha da açılmasına yol açmıştır.

Rapora göre, küresel olarak bazı ürünlere tüketici talebinin düşmesi nedeniyle tedarik zincirine bağlı 97 milyon iş olumsuz etkilendi. Tüm dünyada, tedarik zincirine bağlı imalat yapan her üç işten birisi feshedildi, bu durum çalışma saatlerinin azalmasına, ücretlerin düşürülmesine, çalışma koşullarının kötüleşmesine yol açtı. En çok etkilenen kesimlerden biri, kadınların yoğun olarak çalıştığı hazır giyim endüstrisi oldu.

Pandemi döneminde okulların kapanması, evdeki ücretsiz bakım işlerinde artışa neden oldu. Bu yükün büyük bir kısmı, orantısız bir şekilde kadınlara yüklendi.

En büyük istihdam kaybı dezavantajlı kesimde

İşgücü piyasasının 2023'e kadar toparlanmasının yavaş bir şekilde gerçekleşeceği belirtilen rapora göre, düşük gelirli ve düşük orta gelirli ülkeler en olumsuz şekilde etkilendi. İşgücü piyasasında dezavantajlı kesimi oluşturan kadınlar, gençler, yaşlılar ve göçmen işçiler en çok istihdam kaybı yaşayanlar oldu. Salgının özellikle kadın ve genç istihdamı üzerinde orantısız bir etkisi oldu. Yüksek gelirli ülkelerde kadınlarla erkeklerin benzer seviyede istihdam kaybı yaşadığını belirten rapora göre, 2021'de kadınlar, erkeklere oranla daha hızlı istihdama döndüler.

Pandeminin küresel işgücüne etkisi

Kadınlar, özellikle de genç kadınlar, en kötü etkilenenler arasında yer alırken, toparlanmaları da en yavaş oldu.

Kadınlar, normalde de insana yakışır işlere erişimi daha az, erkeklerle aynı iş için düşük ücret alma ve daha kötü koşullarda çalışma eğilimi fazladır.

İşten çıkarmalarda ilk çıkarılan ve yeniden işe girme konusunda daha fazla engelle karşı karşıyadır. BM Kadın Birimi bir araştırmasında, küresel çapta yaklaşık 435 milyon kadın ve kız çocuğunun 2021 yılına kadar günde 1.9 doların altında bir gelir alacağını, 47 milyonunun pandemi nedeniyle yoksul düşeceğini öne sürdü.

Kadınların geliriyle birlikte hane halkı refahı da düştü. Kadınlar, dünya genelinde, pandeminin en olumsuz etkilediği sağlık ve bakım sektörünün yüzde yetmişini oluşturuyor.

Pandeminin diğer bir etkisi de kapanmalar sırasında kadınların ev içi yükümlülüklerindeki artıştan kaynaklandı.

Aile ve çocuklar için daha çok harcama yapan kadınların gelirlerindeki düşüşün diğer bir sonucu da, ailelerin ve hane halkının refahındaki düşüş şeklinde etkilendi.

Pandeminin diğer bir etkisi de, yine kadınların yoğun olarak yer aldığı uzaktan çalışma biçiminin yaygınlaşması oldu. Ayrıca, kadınların ev içi sorumluluklarını daha da arttırarak işe ayracağı zamanın azalmasına yol açtı. ■

Huriye Öñiz Baha

2 Kasım 1950

Türk eğitimci, siyasetçi, yazar, Türkiye'de kadınların seçme ve seçilme hakkının tanınmasıyla TBMM V. dönemde TBMM'ye giren 14 kadın milletvekilinden biri olan Huriye Öñiz Baha hayata veda etti. (Doğum: 1887)

1 Aralık 1923

Türk basın hayatında diplomasi ve parlamento muhabirliğini başlatan kişilerin başında gelen Türk gazeteci Nilüfer Yalçın dünyaya geldi. (Ölüm: 16 Haziran 2011)

Nilüfer Yalçın

İnci Özdil

8 Aralık 1960

Türkiye'nin ilk klasik batı müziği kadın orkestra şefi İnci Özdil dünyaya geldi. Özdil, Antalya Devlet Senfoni Orkestrası'nın kurucu şefidir. Ayrıca, 2009-2013 arasında Bursa Bölge Devlet Senfoni Orkestrası şefliği yapmıştır. Orkestra şefi oluşunu şöyle açıklar: "Neden kendi yazdığım eserleri yönetmeyeyim diye düşündüm ve orkestra şefi olmak istedim."

22 Aralık 1995

Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kadın hekimlerinden, ilk kadın klinik profesörü ve İstanbul Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Kliniği Gastroenteroloji bölümü kurucusu olan Fatma Müfide Kazım Küley, hayata gözlerini yumdu. (Doğum tarihiyle ilgili kaynaklarda 1899 ve 1904 olmak üzere iki tarihe rastlanıyor.)

Fatma Müfide Kazım Küley

3 Kasım 1793

Fransız filozof, yazar, kadın hakları savunucusu, aktivist ve oyun yazarı Olympe de Gouges hayata gözlerini yumdu. Fransız Devrimi sırasında çok aktifti. Ölüm cezasının kaldırılması, Fransız sömürgelerindeki kölelerin özgürleştirilmesi, gelir vergilerinin adaletsizliği, yoksulluk ve daha pek çok konuda mücadele yürüttü. (Doğum: 7 Mayıs 1748)

Olympe de Gouges

23 Ocak 1931

19. yüzyılın sonları ve 20. yüzyılın başlarına damgasını vurmuş Rus balerini Anna Pavlova hayatını kaybetti. Klasik bale tarihinin en iyi balerinlerinden olarak gösterilir. Anna Pavlova'nın 1920'li yıllarda gerçekleştirdiği Avustralya ve Yeni Zelanda ziyaretinin onuruna yaptırılan pastaya onun adı verilmiştir. (Doğum: 12 Şubat 1881)

5 ARALIK 1934

TÜRKİYE'DE KADINLAR SEÇME VE SEÇİLME HAKKI ELDE ETTİ

1934 yılında Anayasa ve Seçim Kanununda değişiklik yapılmasını öngören yasa önerisi 5 Aralık 1934'te Mecliste görüşüldü. Anayasanın 10. ve 11. Maddeleri değiştirilerek her kadına 22 yaşında seçme, 30 yaşında seçilme hakkı verildi. Türkiye'de kadınların katıldığı ilk genel seçimleri, 8 Şubat 1935 yılında yapılan TBMM 5. dönem seçimleridir. Bu seçimlerde 17 kadın milletvekili TBMM'ye girdi.

29 OCAK 1925

İlk Türk kadın ressamlardan, İnas Sanâyi-i Nefise Mektebi'nden diploma alan ilk Türk kadını Belkis Mustafa hayatını kaybetti. Nü, İstanbul manzaraları ve figüratif çalışan sanatçı, devlet bursu ile yurtdışına giden ilk kadın ressamdır. (Doğum: 1896)

BELKIS MUSTAFA

BELKIS MUSTAFA. Düşünen Kadın, 1920

16 Ocak 1965 PETROL-İŞ'İN İLK GREVİ BEREÇ PİL GREVİ SONA ERDİ

Petrol-İş Sendikası'nın grev tarihinde, ilkler arasında yer alan ve çoğunluğu (1100 grevci den 790'ı) kadın grevcilerin oluşturduğu Bereç Pilsan Fabrikası Grevi, 41 günlük mücadelenin ardından, taleplerin kabul edilmesiyle başarılı bir şekilde sona erdi. Grevde kadınların öne çıktığı olaylardan birisi, grev önlüklü iki genç kadının zamanın İstanbul Valisi Niyazi Akı'nın makam otomobilinin önüne atlayarak onu içeri almamasıydı.

Bu kadınlardan biri 16 yaşındaki Fikriye Odaman'dı.

Bereç Grevi (7 Aralık 1964 - 16 Ocak 1965)

Hindistan'da Iphone üreten Foxconn İşçisi Kadınlar İnsanlık Dışı Koşulları Protesto İçin Otoyol Kapadı

İNSANCA BİR YAŞAM İÇİN

Dergimizin bir önceki sayısında Transistör Kızları yazımızda, elektronik işçisi kadınların durumuna değinmiştik. Bu sektörde çalışanların koşullarında günümüzde çok da iyileşme olmadığını belirtmiştik. Elektronik devlerinin kâr hırsı, en büyük etkenlerden biri. Son olarak, Hindistan'da iPhone için üretim yapan çokuluslu Foxconn montaj tesisinde yaşanan gıda zehirlenmesi, çoğu kadın olan işçilerin uzun süredir katlandıkları kötü çalışma koşullarına, kötü barınak ve yemeklere karşı isyana dönüştü. Yaklaşık üç bin kadın iş bıraktı, fabrika yakınındaki Chennai - Bangalore otoyolunu trafiğe kapadı. Bu eylem sayesinde tüm dünya kadın işçilerin insanlık dışı çalışma ve yaşama koşullarından haberdar oldu.

Selgin Zırlı Kaplan

Merkezi Tayvan'da bulunan ve Foxconn olarak bilinen çok uluslu elektronik imalatçısı Hon Hai Precision Industry Co. limited şirketinin Hindistan'ın Tamil Nadu eyaletinde bulunan Sriperumbudur kenti Tamilnadu Özel Ekonomik Bölgesi'nde (SEZ) faaliyet yürüten iPhone montaj tesisinde çalışan yüzlerce genç kadın işçi, daha iyi çalışma ve yaşama koşulları, insana yakışır iş talepleriyle Chennai - Bangalore otoyolunu trafiğe kapattılar.

Apple firmasının önemli tedarikçilerinden biri olan Foxconn firmasının Chennai yakınlarındaki montaj imalatı yapılan fabrikasında 15 Aralık 2021'de meydana gelen toplu gıda zehirlenmesinin

ardından protestolar başlamış, yaklaşık 2000 kadın işçi 18 Aralık'ta iş bırakarak protesto başlatmış, fabrika yakınındaki Chennai - Bangalore otoyolunda oturarak trafiğin akışını engellemişlerdi. Protestolar bununla kalmayıp bir hafta boyunca işçiler işyerine gelmeyerek üretimi durdurmuştu. Gıda zehirlenmesi nedeniyle yaklaşık 250 işçi rahatsızlanmış, 150'si hastaneye kaldırılmıştı.

Polisin müdahale ettiği eylemde ellinin üzerinde kadın gözaltına alındı, bir çoğu polisin şiddetine uğradı, bazılarının telefonlarına el konuldu ve aileleri aranarak kızlarına sahip çıkılmaları öğütlendi.

Dünyanın en büyük elektronik imalatçısı

Foxconn'un Asya, Avrupa ve Güney Amerika'da çok sayıda fabrikası var. Bu fabrikalar tüketici elektroniği piyasasının % 40'ını üretiyor. Firma, pek çok ülkede bugüne kadar çalışanlarına yönelik kötü muameleleriyle gündeme geldi. En çok şikayet edilen konulardan birisi, çok uzun süre çalışma sürelerine karşılık düşük ücretlerdi.

UZUN ÇALIŞMA SÜRELERİ

Çin'de 2012 yılında çalışanlarla ilgili haberlerin artması üzerine Apple firması bağımsız bir danışmanlık şirketini Foxconn'daki çalışma koşullarını denetlemesi için görevlendirmişti. Bu denet-

lemelerde, yoğun dönemlerde işçilerin haftada 60 saat çalıştırıldığı, buna karşılık mesai ücreti alamadıkları, buna ek olarak iş kazalarında önemli bir artış kaydedildiği tespit edilmiştir.

APPLE VE SARSILAN İMAJI

Hindistan'da Chennai Serbest Bölge ve Tamil Nadu Bölgesi olmak üzere iki yerde faaliyet gösteren Foxconn'un Hindistan'da da pek iyi bir imajı bulunmuyor.

Apple için de aynısı söylenebilir. Yaşanan son olay, Apple'ın Hindistan'daki ikinci tedarikçi işçi ayaklanması. Geçtiğimiz sene, Aralık 2020'de Hindistan'da üretim yapan Wistron Corp firmasına ait bir fabrikada çalışan yüzlerce taşeron işçisi, ücretlerinin ödenmemesi nedeniyle ekipman ve üretim araçlarına saldırmış, iddialara göre yaklaşık 60 milyon dolar zarara sebep olmuştu.

KADIN İŞÇİLER KIRSAL KESİMDEN

Çoğu elektronik firmasında olduğu gibi, Foxconn'da da çalışanların büyük çoğunluğu kadınlardan oluşuyor. Yaşları 18'le 22 arasında değişen genç kadın işçiler, Tamil Nadu'nun kırsal kesimlerinden geliyor.

Kalacak yer olarak kendilerine verilen yurt odaları ve yemek için ödeme yapan kadınların başlıca sorunları bozuk yemekler değil elbette. Çalışırken kötü muameleyle maruz kalıyorlar, kullandıkları tuvaletlerde sifon bulunmuyor, hijyen kurallarına uygun olmayan ve çok kalabalık halde küçücük odalarda yaşıyorlar.

VERDE UYUYAN KADIN İŞÇİLER

17 bin işçinin çalıştığı üretim tesisinde kadınların kaldığı odalar altı ila 30 kişilik. Yatak yetersizliği nedeniyle bir kısmı yerlerde uyumak zorunda. Protestoya katılan kadın işçiler, odalarda kalanlarda cilt alerjisi, göğüs ağrısı ve gıda zehirlenmesi gibi vakaların sık sık yaşandığını belirtiyor. Bugüne kadar düzeltileceğini umarak bir anlaşma talep etmediklerini, ancak bundan sonrası için tolerans göstermeyeceklerini dile getiriyorlar.

YURTTA COVID-19 ÖNLEMLERİ YOK

Kadınların yaşadıkları yurtlarla ilgili dikkat çekmeyi başardıktan sonra pek çok yerel yönetici yurtları gezmiş, bu denetimler sırasında hiç bir Covid-19 önlemi alınmadığı da tespit edilmiştir.

YASALAR GAYET AÇIK

Tamil Nadu'da kadın işçilerin barınma koşullarını düzenleyen yasalara göre, kişi başına yaklaşık 11 metrekare yaşam alanı sağlanması zorunlu. Ayrıca, bu barınma alanları, hijyen ve yangın güvenliği standartlarını da uygun olmak zorunda.

Protestoların ardından gıda müfettişlerinin teftişi sonucu kadın işçilerin kaldıkları yurdun mutfağında drenaj sorununa ve farelere rastlandığı, mutfağın istenen koşulları sağlayana kadar kapatılacağı belirtildi. Bu duyurunun ardından, Apple'ın Foxconn'a tesisteki üretimi durdurması talimatını verdiği ve şirket yurtlarındaki yaşam koşullarıyla ilgili sorunları çözene kadar şirketi denetimli serbestliğe bıraktığı haberi geldi.

OCAK'TA TEKRAR AÇILIYOR

Protestoların ardından bir süre faaliyetlerini durduran Foxconn 10 Ocak'ta tekrar start vereceği açıklamasını yaptı. Gelişmiş yatakhanelerin yapımı tamamlandı, denetimli serbestlik sürerken yemek ve yatak tesislerinde standartlar sağlandığı için işçilerin dönmeye başladığı belirtildi. ■

KADIN İŞÇİLERİN KAHRAMANI MARY MACARTHUR VE ZİNCİR İŞÇİLERİ GREVİ

KADIN İŞÇİLERE ASGARİ ÜCRETİ GETİREN GREV

Kadın emeği tarihini incelerken karşımıza çıkan önemli bir isim Mary Macarthur. Kadın işçilerin düşük ücretler almasına ve kötü koşullarda çalışmasına karşı savaş açmış, bunun için sendika kurmuş ve İngiltere'yi dolaşarak kadın işçileri örgütlemiş bir lider. İngiltere'de kadın işçilerin de asgari ücret almasının yolunu açan zincir işçileri grevi onun öncülüğüne zafere taşındı.

Selgin Zırlı Kaplan

İngiltere'de, kadın işçilerin düşük ücretlere çalıştırılmasını engellemek ve minimum yaşam standartlarını karşılayacak asgari ücreti talep etmek amaçlarıyla kurulan Kadın İşçiler Ulusal Federasyonu'nun (NFWW) 1906 yılında kuruluşuna öncülük eden Mary Macarthur pek çok kadın grevine öncülük etti, asgari ücretten kadın işçilerin de yararlanması için mücadeleden hiç vazgeçmedi.

Pek çok kaynakta karşımıza "kadın hakları mücadelecisi", "kadın işçilerin kahramanı", "gerçekten olağanüstü kadın", "karizmatik sendika örgütçüsü" tarifleriyle çıkan Mary Macarthur, 13 Ağustos 1880 tarihinde altı çocuklu bir ailenin ilk çocuğu olarak dünyaya geldi.

Okuldan ayrıldıktan sonra muhasebecilik eğitimi için Almanya'ya gitti, bu arada serbest gazeteci olarak çalıştı.

1901'de yerel bir gazetenin bir sendika toplantısını haber yapmasını istemesi üzerine toplantıya katıldı. İlk defa işçilerin ne kadar kötü muamelelere maruz kaldığını orada öğrendi. Mağaza Asistanları Sendikası'na katıldı. Bir yıl içinde sendikanın İskoç başkanı seçildi ve 1902'de ulusal yürütme komitesindeki ilk kadın temsilci oldu.

Daha sonra Londra'ya döndü, ilk olarak Kadın Sendikaları Birliği'nde sekreter olarak işe başladı. Birkaç yıl sonra Ulusal Kadın İşçiler Federasyonu'nu kurdu. 1906'nın sonunda, sendikasının İngiltere ve İskoçya'da 17 şubesi ve 2000 üyesi vardı. Federasyonun kuruluş amacı, kadınları düşük ücretli işlere karşı örgütlemek ve asgari ücret için mücadele etmektir.

Bu amaç için pek çok çalışma yürüten Mary Macarthur, kadınların düşük ücretlere, uzun çalışma saatlerine ve tehlikeli ve sağlıksız çalışma koşullarına karşı kampanya yürütmelerine yardımcı olmak için ülkeyi dolaştı, kadınların mücadeleleriyle ilgili, onların güvenini ve dostluklarını kazandı.

Mary Macarthur, ayrıca birinci dünya savaşı sırasında cephane ve top mermisi dolum fabrikalarında çalışan kadınların eşit ücret ve daha iyi çalışma koşulları için çalışmalar da yaptı.

Mary Macarthur Cradley Heath's High Street'te, 1910 zincir işçileri grevi sırasında bir kalabalığa sesleniyor.

Asgari Ücret Mücadelesi

O dönem, yaygın olarak "geçim ücreti", "yaşanabilir ücret" gibi kavramlarla kullanılan ve bir bireyin insanca koşullarda yaşamasına yetecek ücret anlamına gelen asgari ücret, İngiltere'de 1870'li yıllarda sendikalarca dile getirilmeye başlandı. Kapitalizmin kâr hırsına karşılık işçilerin insanca yaşama talepleri savunuldu.

İngiltere'de pek çok kez iktidara gelen Liberal Parti'nin 1909 yılında sosyal reformların bir parçası olarak, kanunen uygulanabilir asgari ücret kriterlerini belirleyen kurulların oluşturulmasını hedefleyen Ticaret Kurulları Yasası çıkarıldı. Amaç, o dönem ihtiyaçtan fazla işçi varlığı, kadın işçilerin düşük ücretlere razı olması ve vasıfsız işlerin yoğun olması gibi nedenlerle ücretlerin düşük tutulduğu işkollarında asgari bir ücret belirlenmesiydi. Hükümet, Avustralya ve Yeni Zelanda'da asgari ücret yasalarını inceledikten sonra düşük ücretli sektörlerde asgari ücreti belirlemek için çalışmalar yürüttü.

İlk olarak, o dönem kadınların en düşük ücretle çalıştıkları dört sektörde uygulandı: Zincir üretimi, hazır giyim, karton kutu, makine-dantel işleme ve apreleme sektörlerinde. Bu sektörlerin tümünde çalışan toplam 200 bin işçinin yüzde yetmişi kadın işçilerden oluşuyordu.

19. yüzyılda, Black Country'de, bir kısmı Cradley Heat bölgesi, İngiltere'nin zincir yapımı merkezi olmuştu. Ağır zincirler erkekler tarafından büyük fabrikalarda üretilirken, daha küçük çaplı ve elde çekiçle üretilen zincirler evlerin yakınında bulunan dökümhanelerde kadınlar ve çocuklar tarafından yapılıyordu. İşin aşırı sıcak, fiziksel açıdan zorlu olmasına karşın evde yapılan diğer basit işler gibi ücretlendiriliyordu.

Zincir İşçileri Grevi

Ticaret Kurulu Yasası tarafından belirlenen haftalık 11 sent asgari ücret

reddedilince, 1910 yılında Ulusal Kadın İşçiler Federasyonu (NFWW) başkanı Mary Macarthur öncülüğünde çoğu sendika üyesi Cradley Heath'in zincir üreticisi 800 kadın işçi greve çıktı. Dünyanın dikkati, İngiltere'nin düşük ücretli kadın işçilerinin kötü çalışma koşullarına odaklandı.

Mary Macarthur, zincir işçisi kadınların 10 haftalık asgari ücret mücadelesini zafere taşımalarına yardım etti, işverenlerin ücret artışını kabul etmeleri için greve öncülük etti. On haftalık mücadeleden sonra, anlaşmazlığı kazandılar. Zincir işçisi kadınlar, ücretlerini haftada 5 Sent'ten 11 Sent'e çıkartmayı başardılar. Tek bir fabrikada çalışmadıkları, evlerde ya da küçük fabrikalarda birbirlerinden ayrı bir halde çalıştıkları ve ortak bir çalışma geçmişleri olmadığı halde grevin böyle büyük bir başarıyla sonuçlanması o dönem için şaşırtıcı bir başarıydı.

Mary Macarthur'un kadın işçilerin birliğini sağlamak için "sopa demeti" benzetmesini kullandığı ve onları dayanışmanın gücü konusunda bu sayede ikna edebildiği belirtiliyor. Bu zafer, ulusal asgari ücret ilkesinin gerçeğe dönüşmesine yardımcı oldu.

Kadınların örgütlenmesine dair "Kadınlara, örgütlü olmadıkları için düşük ücret veriliyor, ancak düşük ücret aldıkları için de örgütlenemiyorlar" sözleri, günümüzde de geçerliliğini korumaktadır. ■

Petrol-İş üyesi işitme engelli kadın işçiler: **TOPLUMDA DA İŞYERİNDE DE DAHA FAZLA SAYGI İSTİYORUZ**

Petrol-İş Sendikası'yla İşitme Engelliler Eğitim Faaliyetleri Derneği işbirliğiyle sendikamız genel merkezinde 13-14 Aralık ve 16-17 Aralık 2021 tarihlerinde iki grup halinde yapılan eğitimlere farklı işyerlerimizden 28 işitme engelli üyemiz katıldı. İşitme engelli tercüman eşliğinde Petrol-İş Eğitim servisi tarafından düzenlenen eğitimlere katılanların dördü kadındı. İşyerinde ve toplumda karşılaştıkları sorunları, talepleri, sendikalı olmaya dair düşüncelerini öğrenmek amacıyla bir söyleşi gerçekleştirdik.

Söyleşi: Selgin Zırlı Kaplan

Eğitimlerden sonra yaptığımız söyleşide, dile getirdikleri en önemli şey, ilk defa sendikanın ne olduğuna dair net bir bilgi edindikleri oldu. Konuşan bireylerin her şeyi kolayca öğrenebildiklerini, kendilerinin ise iletişim kurmakta zorlanmalarını nedeniyle her türlü bilgiye erişmekte zorlandıklarını belirttiler. Bugüne kadar hiçbir ortamda kendi dillerinde eğitim alma olanakları olmamış. Petrol-İş açısından da yeni bir deneyim olan bu çalışmanın bundan sonra devam etmesini istediklerini eklediler.

Sendika sayesinde herhangi bir hak ve eşitlik sorunu yaşamadıklarını, daha

çok gördükleri davranışlardan rahatsız olduklarını ifade ettiler. Üretim konusunda rahat olduklarını, kendilerinden her gün belli sayıda ürün beklendiğini ve bu konuda baskı yaşamadıklarını söylüyorlar.

Diğer bir sorun da iletişim. Çevresindekilerle yeterli iletişim kuramamak, bir grup içerisinde konuşulanları anlamamamak, ya da karşılıklı konuşularda derdini anlatamamak, kendisinden isteneni, bekleneni tam olarak anlayamamak en büyük sıkıntılarının birisi. Bazen yapacakları üretimle ilgili bir şey anlatıldığında, anlamayıp tekrar anlatıl-

masını istediklerinde geçtirdiklerini, hata yapıldığında ise tolerans gösterilmediğini belirtiyorlar.

İşitmedikleri için elleriyle dürttenler, bazen aşırıya kaçarak sırtlarına vuranlar da oluyormuş. Bu tür davranışlardan çok rahatsız olduklarını ekliyorlar söyleşi arasında.

İşitme engelli tercümanı Metehan Zeybek'in yardımıyla, iletişim kurabildiğimiz ölçüde söyleşi yapmaya çalıştık. Her birinin ayrı bir hayat hikayesinin yanında, kadın olarak, işitme engelli olarak yaşadıkları sorunlar vardı.

MACİDE KAPLANBABA

Standart Profil, Düzce Şubesi

Macide Kaplanbaba, Düzce şubemizin örgütlü olduğu Standart Profil işyerinde çalışıyor. Arabaların lastik aksamının çapaklarını düzeltiyor. Dört yıldır bu işyerinde. Girdiğinden beri Petrol-İş üyesi. Bu işten önce, 7 sene Desa Deri'de, deri çanta imalatında çalışmış sendikası olarak.

İşyerinde herhangi bir sorun yaşıyor musunuz sorusuna "Hayır hiçbir sıkıntıımız yok, tam tersine bize destek veriyorlar, her türlü konuda bize yardımcı oluyorlar" diye cevap veriyor. Sendikanın sürekli kendisiyle ilgilendiğini, halini hatırını sorduğunu belirtiyor. 8 Mart'lar da kadınlarla konuşmalar yapıldığını, Petrol-İş Kadın Dergisi'ni takip ettiğini ve kitapçıklarını okuduğunu belirtiyor.

Evli ve iki çocuğu var. Büyük çocuğu 14 yaşında, küçüğü ise 6 yaşında. Bakım sorununu nasıl çözdüğünü soruyoruz. "Büyük çocuğum kendi bakımını hallediyor, küçük çocuğum için bakıcıdan yardım alıyor." diyor. Evdeki işleri, eşiyile paylaşarak, yardımlaşarak yapıyor, ama çoğunlukla kendisi yapıyor.

İşitme engelli olarak yaşamanın zorluğuna değinen Macide Kaplanbaba, konuşan bireyler için yaşamın daha basit olduğunu, kendisi gibi işitme engelliler için daha zor olduğunu ekliyor.

Sendikalı olmanın nasıl bir fark yarattığı sorusuna "Tabii ki değişiklik oldu, işyerinde kadın olarak korunuyoruz, ayrıca tam bir eşitlik var. Sendikalı olarak daha fazla haklar veriliyor ve en önemlisi bizimle ilgilenen birileri var. Aile gibi ilgi gösterip değer veriyorlar, halimizi hatırımızı soruyorlar, sendika sayesinde eziyet ve baskı görmüyoruz" cevabını veriyor.

DİLEK ÖZ

Durden Plastik, Gebze Şubesi

Dilek Öz, dört yıldır Gebze şubemizin örgütlü olduğu Durden Plastik'te çalışıyor. Başta 'benim anlatacaklarım da aynı, farklı bir şey yok' diyor, fakat anlattıkça, herkesin kendine ait bir hikayesi olduğunu kendisi de fark ediyor.

Fabrikada montajda çalışıyor. "İşyerimiz çok rahat, eziyet, baskı görmüyoruz" diyor. Kendilerine üretim için günlük bir rakam verildiğini, gerisine karışmadıklarını, rahat bıraktıklarını söylüyor. İşyerinde mutlu olduğunu belirtiyor. Diğer çalışanlar ilk başlarda daha hızlı çalışması için sürekli kendisini uyarıyorlarmış, daha sonra kimse karışmaz olmuş.

Dilek Öz, bu işten önce 14 sene parke ve taş döşeme işinde çalışmış. Ancak iş çok ağırmış, 50 kg'lık malzemeler varmış. Çalışırken çok eziyet ve baskı da görmüş. Orada çalıştığı dönem çok sinirli ve korku içindeymiş. Ayrıca ağır yük kaldırmaktan çok yoruluyor, eve gittiğinde yorgunluktan çocuğuyla ilgilenemez gücü kalmıyormuş. Bir süre sonra çocuğu annesinin kendisiyle ilgilenmediğini düşünmeye başlamış, son zamanlarda hep ağlıyormuş. Okuldan öğretmenleri 'çocuğunuzun psikolojisi bozuk, ona ilgi göstermeniz lazım' diyorlarmış. Ancak ağır bir tempoda çalıştığı için durumu idare etmeye çalışıyor, bazen işyerinden yazılı olarak izin talebinde bulunuyormuş. Ancak engelli olduğu için isteklerinin dikkate alınmadığını, sürekli kendisini ezdiklerini söylüyor. Tüm bu koşullara 14 yıl katlandıktan sonra ayrılmış sonunda.

Dilek Öz, Durden Plastik'e girdiği andan itibaren çok rahat bir çalışma ortamı olmuş. İşe girer girmez sendika üyesi olan Öz, sendikalı bir işyerinde çalış-

manın büyük rahatlık olduğunu, daha önce hiçbir haklarının olmadığını, haklarını aramaya bile kalkışamadıklarını, şu anda çok rahat olduğunu söylüyor.

Sendikanın varlığını sürekli hissettiklerini sözlerine ekliyor. Şimdilik emekli olmayı düşünmüyor, çalışmaya devam etmek istiyormuş.

Dilek Öz'ün 21 yaşında bir oğlu ve 17 yaşında bir kızı var. Okuma konusunda sıkıntılar yaşadığını, çoğu şeyi anlamadığını söylüyor, bu konuda kızından yardım istiyormuş, anlamadığı yerleri anlatmasını istiyormuş.

CAHİDE SEVİM

Mefar İlaç, İstanbul 2 No'lu Şube

6.5 senedir Mefar İlaç'ta çalışan Cahide Sevim, kısmen duymaya yeteneğine sahip, bir kulağı hiç duymuyor, diğerinde kısmi işitme kaybı var. 15 yaşındayken bir kulağında çınlamayla başlamış şikayeti, bir iki günde tamamen işitmemeye başlamış. Yıllar içinde kendini geliştirerek kısıtlı da olsa konuşarak iletişim kurmayı öğrenmiş.

İşe girdikten 2.5 sene sonra sendikalaşma mücadelesi yürütmüşler, 2017'de Mefar'a sendika getirmeyi başarmışlar. Dört yıldır sendikalı olarak çalışıyor.

İşyerinde, ilaçların konduğu ampüllerin optik kontrolünü yapıyor, oturarak çalışıyor, ışık altında ampülleri inceleyerek üretim hatası olup olmadığını kontrol ediyormuş. Bazı ampüllerin kafası bozuk iken, bazıları tam istenen özellikte olmuyormuş, görevi onları ayırmak.

Evli misininiz sorusuna "Evlidim, boşandım, bir de kızım var" diye cevap veriyor. Kızı 14 yaşındaymış. Annesi ve babasıyla birlikte yaşıyormuş. Tek başına ayakları

Fotoğraf: Gülay Serinkaya

üzerinde durabilmek için çalıştığını belirtiyor. Okumayı bildiğini, ancak kitap okumaya zaman bulamadığını belirtiyor. Dergimizi takip ediyormuş. Bütün zamanını ailesine, kızına ve işine ayırdığını belirtiyor.

YASENUR NAKAŞ

Durden Plastik, Gebze Şubesi

Yasenur Nakaş, grubun en genci ve en çekingeni. Zorla da olsa konuşmaya çalışarak ismini kendisi söylüyor, doğuştan işitme engelli değil. 3 yıldır Durden Plastik'te montaj işçisi. 25 yaşında, evli değil, ailesiyle birlikte yaşıyor. İşyerinde rahat olduklarını, herhangi bir sorun yaşamadıklarını söylüyor. Nasıl sendikacı olduğu sorusuna, "İşe girdiğimde sendikaya üye olur musun diye sordular, ben de olurum dedim" diye cevaplıyor.

Yasenur Nakaş'ın diğer işitme engelli arkadaşlarından farklı bir sorunu var.

Çok az oranda işitebilmesinden dolayı, küçükken, ailesi işaret dilini kullanmasını yasakladığı için iletişim konusunda kendini geliştirememiş, bu konuda büyük zorluklar yaşıyor. Normal okula gittiği için, öğretmenlerin anlattıklarından hiç bir şey anlayamıyormuş. İlkokulu bitirinceye kadar bu durum böyle devam etmiş. Annesi ve babası sürekli onu konuşmaya zorlamış. İşaret dilini kullanmasına kesinlikle izin vermemişler. Ailede herkes gibi konuşmasını beklemişler. Bu şekilde eğitimini tamamlayamayan Yasenur, liseyi bitiremeden yarıda bırakmak zorunda kalmış. İşaret dili bilmediği için, arkadaşlarından yardım da alamıyor. İşaret diline konulan yasağın zorluklarını iş yaşamında yaşıyor.

Söyleşinin devamında, işyerinde iletişimi nasıl sağladıklarını soruyoruz.

Macide Kaplanbaba, işyerlerinde işaret dilini bilen bir arkadaşları olduğunu, ondan yardım aldıklarını belirtiyor. **Cahide Sevim**, kendisinin yardım almadan iletişim kurabildiğini belirtiyor. **Dilek Öz**, biz o kadar şanslı değiliz diyor. İşyerlerinde işaret dili bilen olmadığı için iletişim eksikliği yaşadıklarını belirtiyor. Şeflerinin yazıyla iletişim kurduklarını, onu da anlamakta zorlandıklarını belirtiyor. İşyerinde işaret dili bilen bir tercümana ihtiyaç duyduklarını söylüyor. Dilek Öz, daha önce girdikleri eğitimlerde hiç

tercüman olmadığını o yüzden hiç bir şey anlamadıklarını söylüyor. İlk defa tercümanın olduğu bir eğitime katılmış, "şu anda her şeyi çok daha iyi anlamaya başladım, sendikacı olmanın ne anlama geldiğini, sendikacının hangi konularda yardımcı olabileceğini gördüm. Bu konuda bilinçlendim." diyor.

"Geçştirilmek, dışlanmak" istemiyoruz

Hepsi de, aynı şeyden rahatsızlıklarını dile getiriyor: Alaycılık, hor görme, geçştirilme. "Biraz daha saygı istiyoruz" diyorlar.

Macide Kaplanbaba, işitme engellilerin toplum tarafından yeterince anlaşılmadığını, çoğu kez işyerinde de sokakta da alaycı tavırlarla karşılaştıklarını, bazen hor görüldüklerini, çoğunlukla geçştirildiklerini ekliyor sözlerine. Diğerleri de aynı sorunları yaşadıklarını belirtiyorlar. Biraz daha saygı istediklerini, dışlanmak istemediklerini belirtiyorlar. Birisi bir şey anlatıyorsa, ya da üretimle ilgili bir şey anlatılırken anlamadıklarını söylediklerinde, geçştiriliyorlar. Bunun işitme engelliler için dışlanma anlamına geldiğini hatırlatıyor. Bu durum, üretimde hatalara da yol açıyormuş. Ayrıca, pandemi döneminde maske kullanımının işitme engelli çalışanların mimik okumalarını zorlaştırdıklarını da yaşadıkları sorunlara ekliyorlar. ■

Manisa Standart Profil Baştemsilcisi Dilek Uyar:

ÖRGÜTLÜ OLMAK KADIN İÇİN AYRICALIKTIR

Sendikamız genel merkezinde 1-5 Kasım 2021 tarihlerinde gerçekleştirilen üçüncü grup temsilci eğitimlerine katılan 21 kişiden 2'si kadındı. Bunlardan biri, geçen yıldan beri Manisa Standart Profil baştemsilciğini yürüten Dilek Uyar. Kendisiyle toplumda ve çalışma yaşamında kadın olmak ve sendikalı olmak üzerine kısa bir söyleşi yaptık. Sendikaların kadın işçiler için ne kadar önemli olduğunu çok güzel örneklerle açıkladı.

Söyleşi: Selgin Zırlı Kaplan

Sizi tanıyalım?

İsmim Dilek Uyar. 1972 Manisa doğumluyum. 21 yaşında bir oğlum var, üniversite öğrencisi. Bekâr anneyim. Öğlümü okutuyorum. 2015 yılından beri Standart Profil'de çalışıyorum.

Petrol-İş'le nasıl tanıştınız?

Fabrikamızda, sendikal örgütlenme şube başkanımız Emrah Saruhan tarafından 2013 yılında başlatılmış. Ben 2015'te girdiğimde, bir örgütlenme çalışması vardı. Sendikaya girdiğimden beri kadın kollarında çalıştım, fabri-

kamızda çok kadın üyemiz var. Başkamız da ilk günden beri destek verdi. Kadın konusu benim hassas noktam. Özellikle kadına şiddet konusu.

Neden sendika istediniz?

Kuru maaşa çalışıyorduk. Bir güvençemiz yoktu, sadece maaşımız vardı. 2019'un altıncı ayında yetki alabildik. Sözleşmemizi imzaladık.

Temsilciliğiniz nasıl başladı?

Sendikaya girer girmez, ilk kadın temsilci olarak görevime başladım. Tek

kadın temsilci bendim. İlk başta atamayla geldim, sonra şube açılıncaya kadar temsilcilik yaptım.

Kadın oranı nedir fabrikada?

Toplam 1600 işçi var, 612'si kadın. Hepimiz sendikalıyız, hepimiz örgütlüyüz.

Erkekler nasıl karşıladı temsilciliğinizi?

Erkek üyelerimizin hepsi de cesaretimden dolayı beni kutladı. Bugüne kadar herhangi bir olumsuz tepki almadım. Bu eğitimde bile erkek arka-

daşlarımızın hepsi kutladılar, mutlu olduklarını söylediler. Derslerimize gelen hocalarımız da aynı şekilde kutladılar. Hatta bazıları iki kadın temsilci olduğunu öğrenince şaşırıldılar.

Ne zaman baştemsilci oldunuz?

1 Mart'tan itibaren, şubenin açılmasıyla birlikte fabrikada baştemsilci oldum. Önceki baştemsilcimiz Emrah beydi, o şube başkanı olduktan sonra ben baştemsilci oldum.

Kadın üyelerimiz açısından baştemsilcinin bir kadın olması fark yarattı mı?

Elbette, her türlü sorunlarını, evdeki sorunlarını bile anlatabiliyorlar. Yaş olarak beni abla olarak gördükleri için en özel sıkıntılarını bile rahatlıkla iletebiliyorlar. Hayat tecrübeme dayanarak elimden geldiğince yardımcı olmaya çalışıyorum. Sonrasında da hukuksal olarak, insan kaynakları bakımından ne gerekiyorsa yapıyorum.

Erkek üyeler sorunlarını paylaşıyor mu?

Evet aynı şekilde, bu sanırım fabrikada sizi nasıl algıladıklarıyla ilgili bir şey. Biraz da kendi kişiliğinizden kaynaklanıyor sanırım. Herkese eşit mesafedeyim, zaten eşit davranmak zorundayım. Ben kadın-erkek olarak ayırmıyorum, herkese eşit olmak zorundayım. Tabii ki kadın arkadaşlarımız mağdur olduğunda bir kat fazla korumaya geçiyorum, bir kat daha hassas oluyorum. Ama hepsine eşitim, hepsi kardeşlerimiz, arkadaşlarımız, hepsi de çok rahatlıkla gelip problemlerini anlatıyorlar. Zaten sürekli alandayız, hepsiyle görüşüyoruz, sürekli yüzyüzeyiz. Sendika odası da hepimizin odası.

Biraz da yaptığınız üretimden bahsederseniz? Kadınlarla erkekler aynı işi mi yapıyor?

Hayır, farklı işler yapıyoruz. Kadınlar çoğunlukla çapakçı ve rötuşçu. Biz sızdırmazlık fitilli üretiyoruz fabrikada, arabalar için. Arabaların kenarında kullanılan kauçuk fitilleri. Erkekler çoğunlukla preste çalışıyor. Kadınlar da var, daha hafif işlerde. Preste ba-

sıldıktan sonra, şekil alıyor, sonra çapak alınıyor makasla, son olarak da rötuş yapılıyor. Presten çıktığı zaman kenarları çapaklı oluyor, kadınların elleri küçük olduğu için ve daha pratik oldukları için makasla onları hemen temizliyorlar. Sonra rötuş, yani pürüzsüzlük kazandırıyorlar.

Peki farklı iş yapmanız ücretlerde de farklılık yaratıyor mu?

Başta vardı, sendika girdikten sonra eşitlendi ücretler. Sendikadan önce farklılıklar varmış, bakımdaki, presteki çok daha fazla alıyormuş, sendikayla birlikte eşitlik geldi, bu kadına ve erkeğe de yansdı.

Kadınlarla erkekler arasında ücret farkı var mıydı?

Daha çok yıl bazlı farklılıklar vardı, kıdeme göreymiş. Şimdi kıdemi de yeni sözleşmemizde baz aldık. O yüzden kadın-erkek eşitleniyor. Kadın da eski olsa daha fazla alacak, yani hakkaniyet sağlanmış oldu. Kıdemi herkes istiyordu, çünkü arada bir emek farkı var, yeniyse eski arasında.

Siz ne iş yapıyordunuz?

Ben kaliteciydim, final kaliteci olarak girdim. Böyle devam ettim, şimdi baştemsilciyim.

Sendika işlerine daha fazla vakit ayırabiliyorsunuz bu durumda?

Evet, şu an sabit çalışıyorum, sekiz-beş buçuk çalışıyorum, baştemsilci olduğum için. Her üç vardiyayı da görüyorum artık. Hepsine ulaşabiliyorum. Onlar üç vardiya dönüyor, ben sabit olduğumdan, her hafta hepsinin problemiyle rahatlıkla ilgilenabiliyorum. Telefonum da yedi yirmidört açık. Whatsapp gruplarımız var. Çok rahatlıkla bana ulaşabiliyorlar. Telefon numaram herkeste var.

Petrol-İş'in kadın etkinliklerine aktif olarak katılıyorsunuz.

Evet, bu farkındalık benim için çok önemli. Hatta az önce genel başkanımız Süleyman beyle görüştüm, 25 Kasım'la ilgili maske için, hemen ilgili arkadaşlara yönlendirdi. Bu temsilciler kurulunda maskelerimizde kadına şiddetle ilgili bir görsel olmasını istiyorum. Bence çok güzel bir farkındalık olur, çoğunluk erkek olduğu için daha anlamlı olacak.

Kadın komisyonu için bir niyetiniz ya da çalışmanız var mı?

Tabii ki, zamanla olacak, daha çok yeniyiz, şube de yeni kuruldu. Gün geçtikçe öğreniyoruz, şubede bir çok kurula da kadın arkadaşlarımız girdi. İki kadın grubumuz var, sadece kadınlardan oluşan, rahatlıkla bana yazabiliyorlar.

Hangi kurullarda kadınlar var?

Disiplin kurulunda var, denetleme kurulunda var, temsilciler kuruluna biz altı yedi kadın geleceğiz.

Erkeklerin çoğunlukta olduğu bir sendikada kadın baştemsilci olmak nasıl bir şey?

Bence çok gurur verici bir şey. Özgüven açısından bana çok şeyler kattı, artılar getirdi. Toplum içinde bu kadar aktif değildim, kendi haklarımın da bilincinde değildim. Sendikayla birlikte, örgütlenme sonrasında özel hayatım-

da bile bana inanılmaz özgüven geldi. Artık hiçbir şeyden korkmuyorum. Kendi haklarım için erkeklerin karşısında çok daha rahat durabiliyorum. Zaten kendi ayaklarım üzerinde duruyorum, kendi paramı kazanıyorum. Tek başıma oğlumu okutuyorum. O yüzden bu çok gurur verici benim için.

Temsilci eğitimleri nasıl geçti?

Haklarımızı öğrendik, kanunları öğrendik. Bu bize çok büyük bir artı oldu temsilci olarak. Temsilciler ve baştemsilciler olarak haklarımızı, nasıl davranmamız gerektiğini, işverene karşı haklarımızı çok daha iyi öğrendik.

Toplumsal cinsiyet dersiyle ilgili bir şey söylemek ister misiniz?

Çok iyi buldum, arkadaşlarla konuştuk, kadın olarak burada bulunmaktan gurur duyduk, iki kadındık. Bize yönelik pozitifliğiniz, bizimle artı olarak ilgilenmeniz, sendikamızın bir kadın dergisinin olması bence çok büyük bir artı. Bu da bizim sendikamızın farkı bence. Bütün kadın arkadaşlarımızın buna sahiplenmesi gerekir. Dergi geldikçe aksamadan herkese ulaşmasını sağlamaya çalışıyorum. Bizde pek aksamıyor. Biraz da ilgilenmeyle ilişkili.

Geçtiğimiz sayıda işyerinizden bir kadın üyemizin yaptığı bir resmi yayınlamıştık. Var mı başka örnekler?

Evet var tabii. İlkokul mezunu bir kadın arkadaşımız örneğin yavaş yavaş okulu bitirmiş, şu anda kitap bile çıkarmış, üniversite mezunu oldu en son.

Bekâr annelik nasıl gidiyor?

Boşanmamla birlikte iş yaşamına atıldım. Normalde 1988'de sigorta girişim var. Uzun yıllar çalıştım, daha sonra evlendikten sonra doğum yaptım, doğumdan sonra iş hayatım bitti. 17 senelik bir evlilik hayatım oldu. Sonra bitirdim, bitirmek zorunda kaldım, kendime saygımdan dolayı ve çocuğumu korumak adına. Oğlum 14 yaşındaydı o zaman. 7 yıldır tek başınayız, hem aneyim hem babayım.

Hiç zorlandığınız oldu mu?

Zor tabii ilk başlarda. Aile bence en büyük faktör. Ailem arkamda durduğu

için, özellikle de babam, kız çocuklarına çok önem verdiği için çok şanslıyım. Hiç zorluk hissettirmediler bana, kardeşlerim, ailem. Maddi olarak da hiç hissettirmediler, hep dik durdum. Ama tabii ki bir kadın için çok zor bir süreç. Çocuğunuz için üzülüyorsunuz. Zaman her şeyin ilacı. Toparlanıyorsunuz daha sonra. Çalışmak çok iyi geldi bana, sendika çok iyi geldi. Sendika bana farkındalığımı öğretti.

Sizce sendika bir kadın için neden gereklidir?

Sendika, arkanızdaki güçtür, ayaklarınızı yere basmanızı sağlayan güç. Bunun altını tekrar tekrar çiziyorum, başkanımız o kadar kadın içerisinde beni seçmeseydi, belki kendim de farkındalık yarattım, ama bu kadar değildim. Seçildikten sonra benim hayatım değişti. Bana çok artıları oldu, özgüvenime çok artıları oldu, kendimi korumamda, erkeklerin içinde daha dik ve rahat konuşmamda, haklarımı aramakta, eşit olduğumuzu anlamamda. Evlilik süresince eşit olduğunuzu anlayamıyorsunuz, özellikle kötü evliliklerde, psikolojik olarak, sindirme politikası var. Ben daha sonra dünyanın merkezine kendimi ve çocuğumu koydum.

Üretimden kaynaklı, çalışırken edindiğiniz sağlık sorunlarınız var mı?

Bizde kadınlar üretim sırasında makas kullanıyor. Bu nedenle genellikle sinir sıkışması oluyor kadın çalışanlarda. Sürekli makası aynı şekilde kullanmaktan kaynaklı olarak, elimizin bazı kısımlarında sinir sıkışması oluyor. Raporlar çoğunlukla sinir sıkışması olarak geliyor. Veya boyunda sinir sıkışması olarak geliyor, devamlı aynı şekilde çalışmaktan.

Ne yapıyorsunuz bu durumlarda?

Fizik tedavi veriyorlar genellikle. Ya da yer değiştirme olabiliyor, sorun yaşayanları dinlendirmek adına, başka bölümlerde çalıştırıyorlar.

İşyerinde müdahale oluyor mu sağlık konusunda bir sorun yaşarsanız?

Revirimiz var, sürekli duran hemşirelerimiz var.

Sadece kadınlarda mı oluyor bu tür sağlık sorunları?

Erkeklerde de bel fıtığı olabiliyor, boyun fıtığı oluyor, her işyerinde olduğu gibi, hep aynı pozisyonda durmaktan kaynaklanıyor.

Kadın işçiler için uygun mu fabrikanız?

Soyunma odalarımıza çok önem veriyoruz. Aynalar koydurduk pek çok yere. Kadın baştemsilci olarak buna çok önem veriyorum.

Sendikadan sonra yapılan bir değişiklik yani.

Evet. Bizim işyerimiz iki fabrikaydı, tek fabrikaya toplandı. O yüzden yapımı sırasında lavabolarda, soyunma odalarında özellikle çok hassas davrandık. Yukarıda lavabolar, duşlar, aynalar, makyaj yapmaları için bile sabahları, son derece konforlu.

Emzirme odanız var mı?

Evet, revirde var. Süt izinleri var. Haftanın beş günü, 07.00-15.00 ve 15.00 - 23.00 çalışıyorlar. Gece vardiyası yok doğum yapanlar için, her haklarını kullanabiliyorlar. Sendikadan sonra rahatlıkla kullanabiliyorlar. Sendikamızın önemi burada çıkıyor zaten. Doğum yapan kadınlarda izin problemi olduğunda hemen araya giriyoruz. Arkalarındayız. O yüzden bize de 'iyi ki sendika var' diyorlar.

Kadınlara nasıl bir çağrıda bulunmak istersiniz?

Çalıştıkları işyerinde kesinlikle örgütlenmeye gitsinler. Çok büyük bir fark. Çok büyük bir kalite örgütlü olmak, sendikalı olmak, bir ayrıcalık. Kadın için özellikle bir artıdır.

Başka eklemek istediğiniz bir şey var mı?

Eğitim, eğitim, daha fazla eğitim. Sizi Manisa'da da görmek istiyoruz kadın eğitimi için. Kadın eğitiminin çok önemli olduğunu düşünüyorum. Toplumda kadınların rolü bence çok önemli. Kadına şiddet konusunda özellikle erkek çocuklarımızı yetiştirmemiz çok önemli. Anneler bilinçlendiğinde bence dünya değişir. ■

KADIN'lardan
ÖYKÜLER

Melamin Tabaklar

Nazmiye Demiroğlu

Anlatılan Bizim Hikâyemiz
Petrol-İş Kadın Dergisi
Kadın Öyküleri Yarışması 2007

Jüri Teşvik Ödülü 1

Davul zurna ve dualarla çıktım evden. Gayret kuşağını Ali ağabeyim bağladı. O bana hiç darılmadı. Ama ben hep suçluluk duydum ona karşı. Besleme çektii, üç kere doladı ve sonra bağladı. Anam yüzüme bakmadan öylesine bir sarıldı. Bir çift söz etmedi. Babamın keyfi yerindeydi. Kardeşlerimse sevinçli. Evin ilk toyuydu bu. Benim toyum.

Kocamın yüzünü hiç görmedim. Merak da etmedim. Hem ne fark ederdi ki?

Bahçede her sabah içtirma vardı. Gün ışıır ışımaz kalkmak zorundaydık. Babamın gürleyen sesini ikinci kez duymanın ne anlama geldiğini biliyorduk. Sonrasında küfürler başlardı. En çok da anama kızardı. Bizlerde gördüğü her yanlışın nedeni anamdı ona göre. İyi bir kadın, iyi bir ana olmadığıydı.

Anam o saatte çoktan kalkmış olurdu. Tandırın ateşini alevlendirmiş, odayı ısıtmış olurdu. Kardeşlerin arasında en erken ben uyanırdım. Ben evin büyük kızyıdım. Anamın sağ kolu. Ben olmasam nasıl yetişirdi bunca çoluk çocuğa, bunca işe?

Tandırın etrafında dizilmiş uyuyan kardeşlerimin üzerindeki yorganları hızla çekip uyanırdım onları. Karla kaplı bahçede dizilirdik. Sabahın donduran ayazında, güneş kendini bile ısıtamazken biz sıraya girerdik. Yüzümüzü bahçenin üst tarafından geçen arkın suyu ile yıkardık. Bazen de karla ovuştururduk. Arkın suyu donmuş olurdu çoğu kez. Babam kolları yarıya kadar sıvalı, şapkasını ters takmış, omzunda ceketii, ağzında mırıl mırıl dualarla gelirdi. Suratının, insana suçluluk hissettiren ifadesi yüzünden hepimiz yere bakardık. Acaba uyurken de mi bir kabahat etmiştik? Babam neden böyleydi, anlayamazdım. Yüksek sesle o günkü görevlerimiz verilir. En başta gözlerini bana diker, "Sen ananın yanına git" derdi. Ellerim, ayaklarım, yüzüm buz kesmiş biçimde içeri seğirtirdim. Benim görevlerim belliydi. Önce aceleyle sabah namazını kılacaktım. Sonra da ineği sağ, sütü pişir, kahvaltı tepsisini hazırla... Çayı demle, küpten otlu peynir çıkar, lavaşları ısıt... Sabahın ilk işleri. Sonrasında öğle işleri, akşam işleri.

Anam ne derse yapardım. Yoksa anacığım baş edemezdi ki.

En küçüklerimiz Sacide ve Neriman sabah içtirmasına katılmazdı. Sacide altı, Neriman yedi yaşındaydı. İkisi de çok zayıf ve çabucak hastalanan çocuklardı. Hele de Neriman. Okul yaşı geldiği halde bu yüzden okula vermedi onu babam. Yatakları toplayıp köşeye yığar, onlara yeni yer yapar, yatırır anam. Tandır evinin sıcaklığında mışıl mışıl uyumaya devam ederlerdi. Bazen onların yerinde olmayı ne kadar isterdik. Evin küçüğü olmak ne güzeldir. Diğer kardeşlerim okula giderlerdi. Bir tek ben gitmezdim. On dört yaşındaydım. Benim yaşındaki kızların hiç biri okula gitmezdi ki. En büyüğümüz Ali ağabeyimdi. Kardeşlerin arası birer yaştı. Orta ikiye gidiyordu. Şükrü ve Selim beşinci sınıfa, Sabiha ile Ayşe üçüncü sınıfa, Tayyara Songül de bire gidiyorlardı. İçlerinde derslerine en düşkün Ali ağabeyimdi. Öğretmenleri ondan övgüyle söz ederlerdi. Babam sık sık eve davet ederdi onları. Anam, "Oğlum okuyacak, büyük adam olacak" der, üstüne titrerdi Ali ağabeyimin.

Sabah bahçede titreye titreye okulda nasıl davranacaklarını, dersi nasıl dinleyeceklerini, anlamadıkları bir şey olunca öğretmenlere sormaları gerektiğini, eve dönünce yapacaklarını dinlerlerdi. Zavallı anam, bazen cesaretini toplayıp da 'üşüyecekler' diyecek olsa babam kükrerdi. Askerde böyle disiplin edilmiş onca adam. Başka da yolu yokmuş. Okuma yazmayı da askerde öğrenmiş. Komutanları onu her zaman överlermiş. Çalışkanlığı meşhurmuş. Öyle derdi.

Sıradayken kıkırdamak, konuşmak yasaktı. Hele bir cesaret eden olursa hiç affetmez, tokadı yapıştırırdı. Buz gibi havada nasıl da acıtırdı. Okuldan gelince erkekler damdaki, evin önündeki, evle hela arasındaki yolun karını küreyecek, tezekleri kümeleyecek, çalılırları kesip istifleyeceklerdi. Hayvanların gübresini atacaklardı. İşler bitince camiye varıp hoca efendiye caminin işlerinde yardım edeceklerdi. Akşam hava kararmadan tandırın başında olacaklardı. Bu saat ders çalışma saatiydi. Hiç biri kaytaramazdı.

Ben kardeşlerime kahvaltılarını yedirir, üst başlarını giydirebilir okula salardım. Babam evdeyken anamla bile konuşmazdık. Şunu getir, bunu götür dışında anam çok konuşmazdı zaten. Birimizin ağzından yanlışlıkla çıkacak bir söz babamın hoşuna gitmeyebilirdi. Vay başımıza!

Çerçinin geleceği gündü. Anam usulca fısıldayarak, “Yumurtaların beşini ayır, pişirme” dedi. Kulakları sivriydi babamın, her fısıltıyı duyardı sanki. “Ne diyor anan?” dedi. Ne deseydim bilemiyordum. Anama baktım. Yalan söyleyivermeyi de beceremezdim. “Ne diyor?” dedi sertçe. Kekeleyerek, “Beş yumurtayı ayır diyor” dedim. Çerçiden söz edemezdim. Çok kızardı. Kim bilir kaç zamandır uğramıyordu çerçi. Babamın kızdığını o da bilir, nadiren geçirdi bizim sokaktan. “Ne olacak o beş yumurta”, dedi. Anam çaresiz bir yalan buldu. Sus pus olmuş çocukların yüzüne bakıp, sonra babamın yüzünden gözlerini hızla geçirdi. “Kezban komşu istedi”, diyebilirdi. Tam çıkmayan, mırıldıyı andıran sesiyle. Oysa yumurtalarla biraz kayısı kurusu, biraz da ceviz verip melamin tabakla demir kaşık alacaktık çerçiden. Her şeye kızardı babam. Bazen anamı insandan saymıyor diye düşünür, anacığımıza üzüldüm. O zaman daha bir yardım ederdim. Üzülmesin, yorulmasın diye dört dönerdim etrafında.

Çocuklar okula, babam da berber dükkânına gittikten sonra anamla oturduk, kalan çaydan birer bardak daha içtik. Nadiren dertleşirdi anam. O gün ağladı. İçim sızladı. İki tabak almaya bile cesaret bırakmamıştı babam onda. “Erkek milletine diklenmemek lâzım kızım” dedi. “Sen de evleneceksin, şimdiden gör de bil. Adamın suyuna gitmek gerekir. Nahak yere azarlanmamak için, dayak yememek için susacaksın. Yakında isteyenlerden birine verir baban seni.” dedi. Akrabadan birine varmamı hiç istemezdi. Hele de babamın akrabalarına. Anama göre babamın akrabaları da babam gibiydi. Kendi anası ve babası biz doğmadan ölmüşlerdi. Onlardan bahsedince gözleri dolar, iç çekerdi.

Babam onu öyle korkutmuştu ki, evde yokken bile bizi duyup gördüğünü düşünürdü. Durmadan gözü bahçe kapısına uzanan yokuştaydı. Acaba geliyor mu? Hiç değilse gündüzleri ev bize kalıyor, rahatça hareket ediyorduk. Ben onun gözlerindeki korkuyu en iyi anlıyordum. Anam çok az gülerdi. O da babam evde yokken çocuklardan biri neşelendirecek bir şey yaparsa. Hemen geçirdi yüzünden gülümsemeye. Durmadan iş yapardı. Elleri ya hamurluydu, ya da çamurlu. Bazen, “babama varmasaydın ana”, derdim. “Kader” derdi. Anası ve babası ölünce amcasının yanında büyümüşü. Öz kardeşi olmamıştı. Nasıl öldüklerini sorunca da “ecel” der susardı. Babam amcasının yanından kaçırılmış anamı.

Sabah işlerini bitirip öğlen yemeğini ateşe vurmuştu ki, çerçinin sesi duyuldu. Bizim sokakta pek de bağırmazdı adamcağız. Yumurta, kayısı kurusu, ceviz verdik. Altı tane tabak ve altı tane kaşık aldık. Acele yolladık çerçiyi. İkimiz de pek beğendik aldıklarımızı. Hemen çıkarmayacak, misafirler gelince çıkaracak, onların hediye getirdiğini söyleyecektik.

Eve durmadan misafir getirirdi babam. Okulun öğretmenleri, muhasebe memuru, tarım müdürü, posta memuru aileleriyle beraber gelirlerdi. Anamla ben durmadan koştururduk. Yıldı bir kez uzaktan bir hanımla kızı gelir haftalarca kalırlardı. “O kimin akrabası” deyince, “babanızın” derdi anam soğuk soğuk. Kadın hiçbir iş yapmaz, bütün gün bahçede gezer dururdu. Babamla çok yakın olmalıydı. Ama nesi olduğunu bir türlü bilemezdik. Anam o kadın gelince bizimle, tandir evinde uyurdu. Tandir evi ve anamgilin odası olmak üzere iki odaydı evimiz. Hele de baharda dolup taşardı misafirler. Bahçedeki ağaçlar yeşerip de masmavi göl ışıdamaya başlayınca seyrine doyum olmazdı. Babam karadutun altına minder koyar, sırtına yastık dayar, bağdaş kurar, gölü seyrederdi. Evimiz koskoca gölü tepeden görürdü. Bu manzarayı misafirlerin de

görmesi onu gururlandırır. Bize de hizmet etmek düşerdi. Misafirlerin modern hanımlarıyla sohbet etmeyi severdi babam. Onlara kurulan yer sofrasına ev halkından bir anam katılırdı. Biz çocuklar ayrı yerdik. Anam sıklıkla büküle oturur, sorarlarsa konuşur, lafa pek karışmaz, dinlerdi. Babam misafirlere, “bizim hanımın sesi kısıktır” der, anama güya takılırdı. Gülüşürlerdi. Anam beyaz leçeğinin altında kızaran yüzüyle, dolan gözleriyle gülümsemeye çalışırdı. Ben babama öyle çok kızardım ki, elimdeki çayı, yemeği kafasından aşağı döküvermeyi isterdim. Sonra korkar vazgeçerdim. Misafir falan dinlemez rezil ederdi.

Çerçiden aldığımız tabakları işte o misafirler için sakladık. Sırları dökülmüş çinko tabaklardan utanırdı anam. Babamınsa umurunda değildi. Böyle şeyler isteyemzedik babamdan. Ne alınacağını o bilir, sormazdı. Gider alır getirirdi.

O gün akşam olduğunda sıcak olmuş tandır evindeki köşesine oturmuş, çocukları dinliyordu. Önlerindeki kitapta ne varsa okuyorlar, babam dinliyordu. Bu onun çok hoşuna giderdi. Kimi matematik, kimi masal, kimi başka şeyler okuyordu. Sacide ve Neriman da tandırda pişirdiğimiz patatesleri soymaya çalışıyorlardı. Arada bir kıkırdayacak olsalar, ben ayağımla onları dürtüp sustururdum. Sofranın muşambasını yere serdim. Yemekleri tabaklara pay ediyordum. Üç kişiye bir tabak. Anam da bıçakla lahana turşusunu doğrayıp taslara koyuyordu. Neriman birden, “ana turşuları çerçiden aldıklarına koysana” deyiverdi. O sırada Şükrü çekirgelerin buğday tarlalarına nasıl zarar verdiğini anlatan bir yazı okuyordu. Sustu. Neriman’a baktım. Anam elinde bıçak donakaldı. Hepimiz sustuk. “Ne diyor bu” dedi babam. Tandırda çatırdayan dut kütüklerinin sesi duyuluyordu. Ali ağabeyim hafif kımıldadı. Yüzüne baktım. Babama bakıyordu. Daha önce kaç kez yediğimiz dayaklarda o asla ağlamazdı. Ama anama

bir şey yaptığında gider gizli gizli ağlardı. Ağzının içinde yuvarladığı laflarla, bir gün anama yaptıklarının hesabını soracağını söylardı. Sanki o gün bugüdü. Yay gibi gergin duruyordu.

“Nazire getir o tabakları” dedi babam. Yolu yok, getirecektim. Titreyen bacaklarımın üzerinde doğrulmaya çalışırken sayıp sövmeye başlamıştı babam. “Ben sana demedim mi çerçiden bir şey almayacaksınız, onu evin önüne alıştırmayacaksınız, sen sözümü dinlemezsen bunlar dinler mi?” Gözlerinden ateş fırlıyor, odanın her yanını tutuşturuyordu. Anam küçücük olmuştu. “Benim sözümü çiğneyerek bunlara nasıl analık edeceksin? Seni adam edemedim ki bunları edeyim!” Gürlüyordu babam. Anam bir şey diyecek gibi oldu. “Sus!” diyerek elini kaldırdığı gibi indirdi anamın suratına. Anam yere yuvarlandı. Ali ağabeyim, “yeter anama vurma” diye bağırarak atladı babamın üstüne. “Vay sen misin babana karşı gelen” diyerek kedi eniği gibi savurdu onu bir köşeye. Daha da hiddetlenmişti. Çocuklar büzülmüştü. Sacide ve Neriman anamın üstüne kapanmış ağlaşıyorlardı. Songül ve Ayşe benim arkama saklanmışlardı. Tayyar babamın radyosunu bozduğunda çocuğu tandıra sokup çıkarmıştı da aklını oynatmasından korkmuştuk. Böyle durumlarda dili tutulur, kekelemeye başlar, altına işerdi. “An, an, an, ana” demeye çalışıp işedi olduğu yere. Anam doğruldu. Leçeği kıpkırmızı olmuştu. Ali ağabeyime doğru döndü. Neriman ve Sacide eteklerine yapışmışlardı. Ali ağabeyim sapsarı yüzüyle kalkmaya çalıştı. Anam ona doğru yürüdü. Onun ilk yavrusuydu. On dördünde doğurmuştu. O okuyacaktı. Dualar ederdi onun için. Ne olursa olsun ona kıyamazdı.

Yüzü kan, korku, telaştan karışmış alaca bulaca olmuştu. Babam artık hepimize sövüyordu. Ağabeyim fırladı. Anamın elinden düşen bıçağı kaptı. Gözlerim karardı. Nefes bile alamıyordum. Bütün gücümle ağabeyimin üzerine

atladım. Yere kapaklandık. Derinden gelen bir uğultuyla inledi ağabeyim. Benim altımda kalmıştı. "Ali" diye bağıyordu anam. Omzumdan tutup hızla kaldırdı babam beni. Ağabeyimi sırtüstü çevirdi. Anam dizlerine vurup feryat ediyordu. "Boyun devrilsin Nazire, boynun altında kalsın Nazire, kara topraklara gelesin Nazire... Vay, vay, vay!" Durmadan dövünüyordu ağabeyimin başında.

Kulaklarım uğulduyor, midem bulanıyordu. Kusacak gibiydim. Vücutum saçaktan sarkan buzlar gibiydi. Kaskatı ve buz gibi.

Bıçak tahta sapına kadar Ali ağabeyimin kasiğine saplanmıştı. Kanıyordu. Baharda eriyen karların ince sızıntıları gibi yol bulup yerdeki savana akıyordu. Olup bitenleri görüyordum. Duyamıyordum. Ben onları görüyordum. Onlar beni tanıyamıyordu. Yok olmuştum.

Babam Ali ağabeyimi kucakladı. Anam da peşinden fırladı. Bir başına, bir dizine vurup duruyor, bana bakıp bir şeyler diyordu. Sofra darmadağın, kan içindeydi. Gecenin karanlığında, ayazında yürüyüp gittiler.

Nisan ayıydı. Artos karla kaplıydı. Ağaçlarda bir iki kıvrıtı dışında bahardan iz yoktu. Bahar gelmeden yaz gelirdi buraya. Bahçenin karı yer yer erimiş, evin yolu çamur içindeydi. Görücüler gelecekti. Babamın amca oğluydu istemeye gelen. Hemen nişan takıldı. Koluma bir bilezik, yüzük, küpe, beş metre elbiselik, çerez, meyve, bisküvi, anama elbiselik, babama gömlek, kardeşlerime çorap ve şekerleme. Ali ağabeyime özel olarak kol saati. Bir koyun ve bir tomar da para. Bu parayla çeyizim denk edilecekti. İki döşek, iki yorgan. Haziran başında da toy.

Kayısı, vişne, dut ağaçları yapraklardan görünmez olmuştu. Ali ağabeyim babamın kavak ağaçlarından yaptığı koltuk değnekleriyle helaya gidip gelebiliyordu. Onun dışında yürüyemiyor, bahçedeki karadutun altına yaptığımız saman döşekte yatıyordu. Şükrü, Selim ve Tayyar okuldan gelince işleri yapıp onun etrafında dönüp duruyorlardı. Ne istese iki etmiyorduk. Babam Ali ağabeyime bir isteği olup olmadığını sormadan evden gitmiyordu. Yumuşacak bir adam olmuştu. Bir buçuk ay süren hastane hayatından sonra o adam eski babamız, o kadın da benim anam değildi artık.

Davul zurna ve dualarla çıktım evden. Kocamın yüzünü hiç görmedim. Merak da etmedim. At arabasını renkli örtülerle süslemişlerdi. Ali ağabeyim koltuk değnekleriyle ayakta zor durarak belime bağladı gayret kuşağını. Babam ona yardım etti. "Allah yardımcın olsun" dedi babam. Komşu kızlar zılgıt çekiyorlardı. Anam öylece duruyordu. Yüzüme hiç bakmadı. Aylardır yaptığı gibi bir tek söz etmedi. Belki diyordum içimden, belki şimdi affeder beni. Hiç bilerek kıyar mıydım ağabeyime. Gözlerimden akan yaş boynumdan koynuma sel gibi iniyordu. Gidiyordum. Anamın istemediği insanlara gelin oluyordum. Sessizce "ana, ana" diyor, bir kez olsun yüzüme baksın istiyordum. O, Ali ağabeyimin koluna girmiş, ona dayanak olmuş, boşluğa bakıyordu.

On beşimde ana oldum. İsmail koyduk adını. Anamın babasının adı. Hiç bağırmadım doğururken. Anama derler, gene de üzülür, ben onun ciğeriym dedim. Anam gelmedi. Bebeği görmedi. Geçmiş olsun demedi. Hayırlı olsun demedi. Bayramlarda vardım elini öpmeye. Hoş geldinden öte söz etmedi. Babam, kardeşlerim İsmail'i sevdi. Hediyeler verdiler. Bizi kucağına oturtmayan babam, torununa deli oldu. Anam bir 'pişt' demedi.

Kıymet doğdu sonraki sene. Sonraki sene Hacer. Ekmekler pişirdim tandır ateşinde kavrularak. Tezek yaptım. Yemek pişirdim. Ot topladım. Bahçe kazdım. Bebeğimi besledim. Hasta oldular uyumadım, iyi ettim. Gün doğmadan kalktım. Herkesten sonra yattım. İnek sağdım. Dam sıvadım. Kaynanam ne dese "he ana", kocam ne dese "he" dedim. Anamın hayaliyle döndüm dolandım. Bana ne dediyse sözünü tuttum. Sabahın körlerinde işe vurdum canımı. "Gülfidan iyi kız yetiştirmiş" dediler hep. Üç saatlik yoldan üç yüz kere gittim geldim anama her gün. Hiç birinde yüzüme bakmadı.

Her kötüyü sildin de aklından, bana olan öfkeni unuttu. Üç yavruma sarılmadın. Nineniz kurban, demedin. Düşman belledin anam beni.

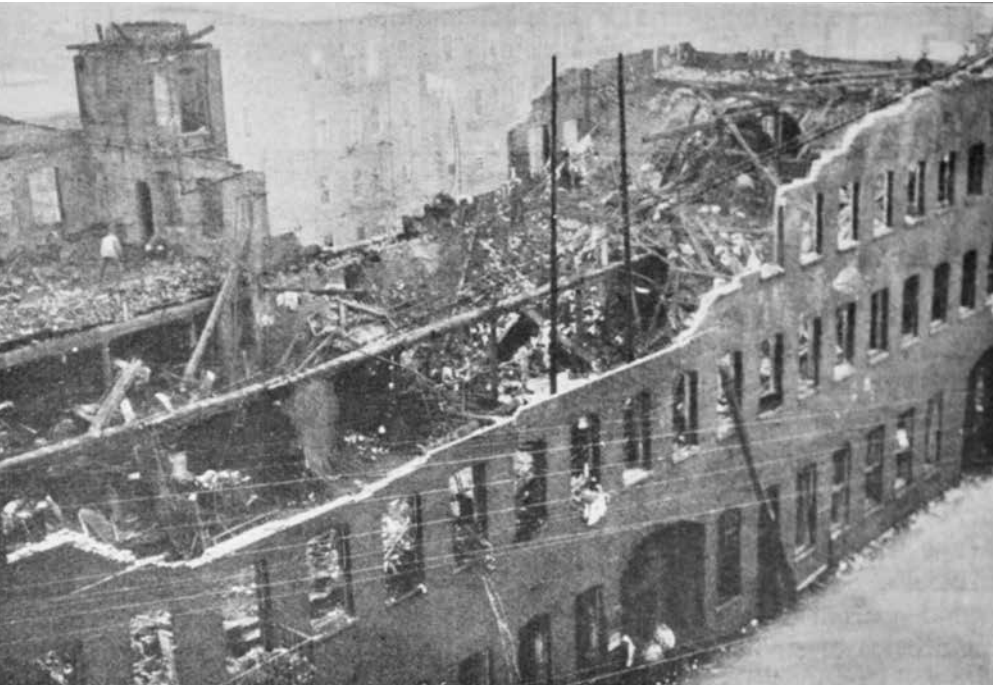
Boyun devrilsin Nazire. Boynun altında kalsın Nazire. Dünya sana dar gelsin. Kara topraklara gelesin. Bu dünya cehennem, anan da celladın olsun Nazire. ■

Kadın emeği tarihi ve çalışırken ölen kadınlar...

1910 NEWARK FABRİKA YANGINI

Dergimizin geçmiş sayılarında pek çok kez ele aldığımız Triangle gömlek fabrikası yangınına pek çoğunuz duymuştur. Kadın emeği tarihi, buna benzer pek çok aydınlanmamış, gün yüzüne çıkarılmayı bekleyen olayla dolu. Bunlardan birisi, Triangle yangından altı ay önce, ABD'nin New Jersey eyaletinde gerçekleşen ve 25 kadın işçinin çalıştığı esnada yanarak can verdiği Newark fabrika yangını. Bu yangını ve ayrıntılarını, dönemin gazete ve dergilerini tarayarak ortaya çıkardık.

26 Kasım 1910 tarihinde, ABD'nin New Jersey eyaleti Newark kentinde, High ve Orange caddelerinin kesiştiği yerde bulunan dört katlı fabrika binasında, Cumartesi günü kadın işçilerin üretimde bulunduğu sırada, gaz yağından kaynaklanan bir yangın çıktı. Yangında çoğu genç, 26 kadın işçi can verdi. Kimisi yanarak, kimisi alevlerden kurtulmak için pencereden atlayarak öldü, birçoğu ağır yaralar aldı.

Önceki sayılarımızda, özellikle de 8 Mart'in tarihçesini araştırırken karşımıza çıkan Triangle gömlek fabrikası yangınına ve ölen 125'i kadın 146 işçiyi çoğunuz hatırlayacaktır. 25 Mart 1911'de meydana gelen bu büyük yangından sadece 6 ay önce, 26 Kasım 1910 tarihinde, yine kadınların çalışırken öldüğü bir fabrika yangınına rastlıyoruz dönemin gazete ve dergilerinde. McClure's Magazine dergisinin Nisan 1911 sayısında Mary

Alden Hopkins'in kaleme aldığı yazı, olayı tüm yönleriyle ve ayrıntılı bir şekilde ele alıyor.

Bahsedilen bina, Glass binası olarak adlandırılan ve yaklaşık elli yıllık dört katlı bir binaydı. 1855 yılında inşa edilen binanın birinci katında otuz işçinin çalıştığı Drake-Morrison Paper Box Company adlı karton kutu imalatçısıyla on altı kişinin çalıştığı bir makine atölyesi bulunuyordu. İkinci katta elli işçinin çalıştığı, karton kutu imalatçısı Newark Paper Box Company firması, üçüncü katta yedi kişinin çalıştığı Anchor Company ve Aetna Electric Company firması akkor elektrik lamba montaj atölyesi vardı. Dördüncü ve son katta ise sayıları yetmişle yüz on beş arasında değişen işçinin çalıştığı Wolf Muslin iç giyim imalatçısı yer alıyordu. Binada çalışanların çoğu genç kadınlardan ve kız çocuklarından oluşuyordu.

Yangına dair tutanağı incelediğimizde, binanın buharla ısıtılıp elektrik ve gazla aydınlatıldığını öğreniyoruz. Aynı tutanağa göre, buhar gücü, binanın bitişiğinde bulunan tek katlı bir kazan dairesinden elde ediliyordu. Ancak kazan dairesi düzenli kontrol edilmiyor, yangına karşı herhangi bir güvenlik bulunmuyordu.

Binanın Fiziksel Özellikleri

Binaya dair ayrıntıları Mary Alden Hopkins'in yazısından öğreniyoruz. Binanın bu kadar kısa sürede yangına teslim olmasındaki ana etkenlerden biri eski olması nedeniyle, yangın yönetmeliklerine uygun olmamasıydı. Binanın kat zeminleri ahşap ve yaklaşık 5 cm kalınlıktaydı. Halbuki yeni yönetmelikten sonra asgari kalınlığın en az 8 cm olmasını öngörüyordu. Ayrıca 50 yıllık binada ahşap zeminler makine yağına ve gres yağına doymuştu.

İkinci bir dezavantaj da merdivenlerin ahşap malzemeden yapılmış olmasıydı. Alt katlara farklı merdivenlerden ulaşabiliyorken dördüncü kata sadece tek merdivenden ulaşılıyordu. O da ancak bir metre genişliğindeydi.

Yangın Merdivenlerinin Durumu

Ana binanın bir ön cephesinde bir de arka cephesinde olmak üzere iki yangın merdiveni vardı. Hopkins, kaleme aldığı yazıda dönemin kadın işçilere bakışını eleştirirken yangın merdivenleriyle ilgili önemli bir ayrıntıya değiniyordu: "Kadınlar için sağlıklı barınma yerlerini bile sağlayamayan bir devletin, kadınların erkeklerden farklı türde yangın merdivenine ve daha fazla yangın merdivenine ihtiyacı olduğunu anlaması pek beklenemez." Binanın yangın yönetmeliğine uygun hale getirilmesi meselesi yıllarca İnşaat İşleri Departmanı'yla Çalışma

Binanın döşemeleri de merdivenleri de ahşaptan olduğu için bina kısa sürede harabeye döndü

Departmanı arasında gidip gelmişti. Çalışma Departmanı bir yangın merdiveni eklenmesi kararı çıkarttı. Ancak bu merdiven kadınların açamayacağı kadar ağırdı. Sonuç olarak zaten tehlikeli bir halde olan binada çalışan yüzlerce kadın için ulaşılması zor; biri havada, diğeri ise kazan dairesinin çatısında biten iki yangın merdiveni olmuştu.

Yangın Üçüncü Katta Başladı

Yangın, üçüncü kattaki Anchor lamba fabrikasında sabah 9:15 civarında çıktı. Genç kadın işçilerden Sadie Hampson'ın bir lambaya gaz doldurduğu sırada gazın elektrik kıvılcımından parlamasıyla oluştuğunu yazıyor Hopkins. Sadie Hampson yangın diye bağırışmış, ustabaşı yangını kum torbalarıyla söndürmek için bir süre uğraşmış, bu arada çevresindekilere bu iş için ayrılan kumu getirmelerini öğütlüyordu.

Ustabaşı Eugene McOut, kadın işçilere sessiz olmalarını, yangını hemen söndüreceklerini söyledi. Ancak bir süre sonra kendisi de ateşten etkilenmeye başlayınca "kaçın kendinizi kurtarın" diye bağırma başladı. Bu sırada yangını çıkartan Sadie Hampson, sokağın karşısında bulunan itfaiye merkezine koştu, yangını haber verdi. Yangının durumunu görmek için gelen itfaiye memuru işin boyutunu anlayınca camı kırarak alarmı çalıştırdı. Kendisi de ustabaşıyla birlikte yangın merdiveninden atlayarak kurtuldu. Bu sırada saatler 9:26'yı gösteriyordu.

Dördüncü kattaki Wolf Muslin çamaşırı firmasında ustabaşı Anna Haag, son çare olarak pencereden atlamış, üç gün sonra hastanede hayatını kaybetmişti

İlk üç katta çalışan tüm kadın işçiler binayı terkederken dördüncü kata haber verilmesi unutulmuştu. 116 kadın işçi, ustabaşları Anna Haag yönetiminde çalışmayı sürdürüyordu. Yangın kısa sürede tüm binayı sarmıştı. Duvarlar ve döşemeler yıkılmaya başlamış, yangın merdivenleri kullanılamaz hale gelmişti. Bu dakikadan sonra, dördüncü katta çalışan kadınların kapana kısılmış bir halde, panik içinde oradan oraya koştuğu, canlarını kurtarmaya çalıştıkları, yangın söndürüldükten sonra kadınların gruplar halinde ölüp kaldıkları yerlerden anlaşılıyordu.

Bazı gazeteler, kadın işçilerin pencerelelere koştuğunu, atlamaya cesaret edemediklerini, ancak kıyafetleri tutuşmaya başlayınca atlamak zorunda kaldığını yazıyordu.

Mary Alden Hopkins'in aktardığı tanıklıklara göre, yangın sırasında dördüncü katta çalışan Marie alt kattan çıkan dumanı önlemek için bir budak deliğine kumaş parçası tıkadığını söylüyordu. Bir başka kurtulan kadın işçi, ustabaşı bayan Haag'ın merdivenlere koşarak kapının kilidini açtığını "koşun kızlar, koşun" diye bağırıldığını belirtiyordu. Ancak merdivenlerin dumanlarla kaplı olduğunu görünce bu sefer "pencerelere koşun" diye bağırıştı. Bir diğer genç kadın "ben doğrudan merdivenlere doğru koşarken diğerlerinin paltolarını almak üzere portmantoya koştuğunu gördüm" diyordu.

Arka cephedeki yangın merdiveninden kazan dairesinin çatısına atlayarak oradan itfaiyecilerin yardımıyla inerek hayatta kalmayı başaran Clara Diehm'in kızkardeşi Catherine, pencereden atlayarak ölenlerden biriydi.

Mary Alden Hopkins, Mc Clure's Magazine dergisinde yangınla ilgili makalesinde, yangından sağ kalanlara dair bir ibaresinde "çalışan kızlar o kadar küçüktü ki, onlara kadın işçi demek abes olur" diyordu.

İnsan Hayatına Mal Olan Yasa

Yangından sonra uzun bir süre binayı kiralayan Wolf'un sorumlu tutulması beklendi, ancak New Jersey eyalet tüzüğü, yangında sorumluluğu kiracıya değil bina sahibine yükliyordu. Ancak bina sahibi Glass'ın da Çalışma Departmanı'nın tüm iyileştirme taleplerini yerine getirdiği gerekçesiyle suçsuz olduğuna karar verildi. New Jersey'de, dönemin

yangın yönetmeliğine göre, üretim yapılan binalarda üretimin türüne veya çalışan sayısına bakılmaksızın tek yangın merdiveni şart koşulmuştu. İkinci katta yirmi beş işçinin altında işçi varsa sadece birinci kata merdiven yeterliydi. Bunu pek çok fabrika sahibi suistimal ediyor, denetimler sırasında yirmi beş işçileri alt kata gönderiyordu. Dönemin itfaiye şefi Asher'in bu yasaya dair "Newark'ta bundan sonra tam bir katliam olacak" dediğini yine Hopkins'in makalesinden öğreniyoruz.

Mahkeme Kararı

Yangından kurtulanların tanıklıklarından sonra, jürinin kararına göre, yangın "kaza" sonucu olmamış, yirmi beş kadın işçi, tehlikeli bir binada çalıştıkları için ölmüştü. Ölümler, iç kısımda yangın alarmı bulunmaması, merdiven pervazlarının yangın merdivenlerine erişimi engelleyecek yükseklikte olması, yangın merdivenlerinin yetersiz ve kadınların kullanımına uygun olmaması gibi nedenlere bağlandı. Her yangından sonra olduğu gibi, yangın yönetmeliğinin gözden geçirilmesi gerektiğine dair tartışmalar alevlendi, ancak düzgün bir yangın yönetmeliğinin hayata geçirilmesi için daha çok yangın çıkması beklenecekti. [Selgin Zirhli Kaplan]

The Newark Factory Fire, Mary Alden Hopkins, McClure's Magazine" Vol. 36, N 6, April 1911

<http://www.oldnewark.com>

<https://knowingnewark.npl.org>

PETROL-İŞ'Lİ KADINLARDAN ILO'NUN 190 SAYILI "ÇALIŞMA YAŞAMINDA ŞİDDET VE TACİZİN ÖNLENMESİ" SÖZLEŞMESİNİN İMZALANMASI ÇAĞRISI

Kadına yönelik şiddetle uluslararası mücadele günü etkinlikleri kapsamında, 25 Kasım 2021 haftasında bir hafta süreyle Petrol-İş'in örgütlü olduğu işyerlerinde beş yüzün üzerinde kadın üyemizin katılımıyla ILO'nun 190 sayılı sözleşmesinin ülkemizde imzalanması için sosyal medya kampanyası düzenlendi. Kampanyada çekilen fotoğraflar dergimizin ayağında linkini paylaştığımız sayfasında yayınlandı.

Kampanyada, üyesi bulunduğumuz küresel sendika IndustriALL'in diğer küresel sendikalarla ortak hazırladığı poster kullanıldı.

Katıldığımız kampanya, uluslararası nitelik taşıması bakımından ayrıntılar IndustriALL Küresel Sendika Dünya Kadın Ağı'nda da paylaşıldı.

Küresel sendika IndustriALL'in

**ULUSLARARASI
ÇALIŞMA ÖRGÜTÜ
ILO'NUN 190 SAYILI
SÖZLEŞMESİ**

**İNSAN
YAŞAMINI
DEĞİŞTİREBİLİR**

ILO 190 İMZALANSIN, ÇALIŞMA YAŞAMINDA ŞİDDET VE TACİZ SON BULSUN!

petrol-iş

indus
tri
all

Türkiye'deki sendikalarından kadınların katıldığı, Petrol-İş olarak başından beri yer aldığımız IndustriALL Türkiye Kadın Ağı'nda kampanyamızın ayrıntılarını ve sendikamızın 25 Kasım açıklamasını paylaştık.

ADANA
Sasa

ADANA
Sasa

ANKARA
Botaş
International

ANKARA
Botaş
International

ANKARA
Botaş
International

ANKARA
Botaş
International

ANKARA
Botaş
Genel Müd.

ANKARA
TPAO Arge
Merkezi

ANKARA
TPAO Arge
Merkezi

BURSA
Autoneum Erkurt

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Faurecia
Polifleks

BURSA
Faurecia
Polifleks

BURSA
Faurecia
Polifleks

BURSA
Faurecia
Polifleks

BURSA
Faurecia
Polifleks

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Faurecia Polifleks

BURSA
Solar Patlayıcı

BURSA
Solar Patlayıcı

BURSA
Vibracoustic AŞ

BURSA
Vibracoustic AŞ

BURSA
Vibracoustic AŞ

BURSA
Vibracoustic AŞ

BURSA
Vibracoustic AŞ

BURSA
Vibracoustic
AŞ

BURSA
Vibracoustic
AŞ

BURSA
Vibracoustic
AŞ

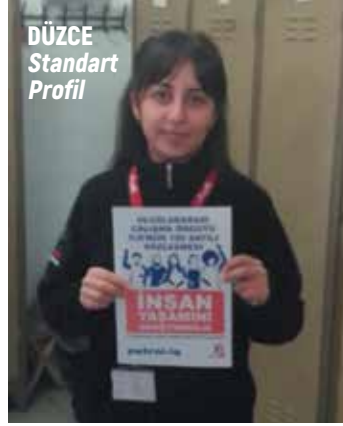
DÜZCE
Standart Profil

DÜZCE
Standart Profil

DÜZCE
Standart
Profil

DÜZCE
Standart
Profil

DÜZCE
Standart
Profil

GEBZE
Kadın Komisyonu

GEBZE
Kadın Komisyonu

GEBZE
Kadın Komisyonu

İSTANBUL 1
Genveon İlaç

İSTANBUL 1
Gripin İlaç

İSTANBUL 2
Greiner Ambalaj

İSTANBUL 2
Greiner Ambalaj

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Mehmetçik
Vakfı Maslak

İSTANBUL 2
Nitto Otomotiv

İSTANBUL 2
Mefar İlaç

İSTANBUL 2
Nitto Otomotiv

İSTANBUL 2
Nitto Otomotiv

İSTANBUL 2
Nitto Otomotiv

İZMİR ŞUBESİ

İZMİR ŞUBESİ
TPI

İZMİR ŞUBESİ
TPI

İZMİR ŞUBESİ
FORM AMBALAJ

KIRIKKALE
PETLAS

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KIRIKKALE
TÜPRAŞ

KOCAELİ / TÜPRAŞ

KOCAELİ / TÜPRAŞ

KOCAELİ / TÜPRAŞ
İZMİT RAFİNERİ MÜD.

KOCAELİ / TÜPRAŞ
İZMİT RAFİNERİ MÜD.

KOCAELİ / TÜPRAŞ
İZMİT RAFİNERİ MÜD.

KOCAELİ / TÜPRAŞ
İZMİT RAFİNERİ MÜD.

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

MANİSA
STANDART PROFİL

TRAKYA
BOTAŞ KIRKLARELİ

TRAKYA
BOTAŞ KIRKLARELİ

TRAKYA
BOTAŞ KIRKLARELİ

TRAKYA
BOTAŞ KIRKLARELİ

TRAKYA
BOTAŞ LNG
Marmara Ereğlisi

TRAKYA
BOTAŞ LNG
Marmara Ereğlisi

TRAKYA
SANOFİ İLAÇ

TRAKYA
SANOFİ İLAÇ

Aşı
Olalım!

TRAKYA
SANOFİ İLAÇ

TRAKYA
ELBA BANT

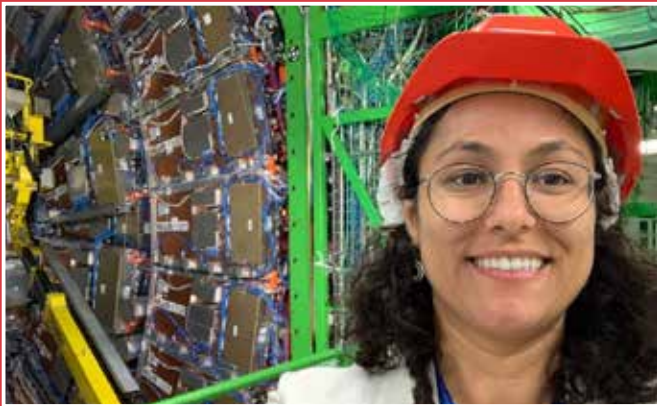

TRAKYA
VERİTAS

TRAKYA
JOTUN BOYA

11 ŞUBAT, BİLİMDE ULUSLARARASI KADIN VE KIZ ÇOCUKLARI GÜNÜ

**TÜM DÜNYADA BİLİM İNSANLARININ
VE ARAŞTIRMACILARIN İÇERİSİNDE
KADINLARIN ORANI YÜZDE 30'U GEÇMİYOR**